DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE SKWIERZYNA NA LATA 2025-2030

Spis treści

WPROWADZENIE 4
1. METODOLOGIA BADAŃ 5
1.1. CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA 5
1.2. ZASTOSOWANE METODY, TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE 6
2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO DIAGNOZĄ 9
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY 9
2.2. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE 11
2.3. POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ 14
2.3. STAN USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY 19
3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ 26
3.1. OGÓLNA ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ 27
4. WNIOSKI Z BADAŃ I REKOMENDACJE 41
SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW 45

Wykaz skrótów

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

CUS – Centrum Usług Społecznych

SOK – Skwierzyński Ośrodek Kultury

OSiR – Ośrodek Sportu i Rekreacji

DPS – Dom Pomocy Społecznej

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób niepełnosprawnych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

WPROWADZENIE

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych opracowywana jest na podstawie art. 5 ust. 2 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Zgodnie z art. 21 ww. ustawy, diagnoza ta konstruowana jest na podstawie wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty, na okres 5-letni i podlega aktualizacji, w przypadku istotnej zmiany wniosków wynikających z rozeznania.

Prezentowany raport jest rezultatem badań i analiz, których nadrzędnym celem było zdiagnozowanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej - mieszkańców Gminy Skwierzyna. Niniejsza diagnoza jest podstawą do planowania rozwoju usług społecznych w gminie Skwierzyna.

Dokument zawiera cztery rozdziały. Pierwszy rozdział dotyczy metodologii przebiegu badania. W drugim rozdziale opisano uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe, gospodarcze i społeczne realizacji usług społecznych, a także odwołano się do głównych dokumentów strategicznych gminy oraz scharakteryzowano stan usług społecznych świadczonych w gminie. Rozdział trzeci zawiera wyniki badań w kontekście zdiagnozowanych potrzeb. W rozdziale czwartym opisano wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań oraz rekomendacje rozwiązań w zakresie usług społecznych.

Diagnoza zawiera w szczególności informacje dotyczące potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, a także jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osób fizycznych i prawnych wykonujących usługi społeczne na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług.

1. METODOLOGIA BADAŃ

1.1. CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Cel badania, którego wyniki prezentuje niniejszy raport, stanowiła diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Skwierzyna w zakresie usług społecznych, w szczególności zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju Gminy Skwierzyna w zakresie usług społecznych.

Postawiono następujące pytania badawcze:

1) Jaki jest obecny stan usług społecznych w gminie?
2) Jakie są potrzeby społeczne występują wśród mieszkańców?
3) Jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych?
4) Jak potencjał (instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej oraz podmiotów prywatnych) można wykorzystać w celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców oraz poszerzania oferty usług społecznych?
5) Jakie rozwiązania rekomenduje się wprowadzić w zakresie usług społecznych?

Każdy etap realizacji badania był tworzony i konsultowany z pracownikami OPS oraz przedstawicielami jednostek organizacyjnych Gminy Skwierzyna oraz organizacji pozarządowych – koncepcja badawcza, opracowanie narzędzi, dystrybucja kwestionariuszy ankiety w wersji internetowej, komunikowanie o prowadzonej diagnozie, zebranie materiału badawczego, analiza danych, przygotowanie raportu. Wypracowana koncepcja badania, na podstawie wyników którego powstał niniejszy dokument, obejmowała dwa główne etapy – diagnozę usług społecznych oraz wypracowywanie rekomendacji.

Badania poprzedzone były analizą desk research, czyli metodą badań polegającą na analizie danych zastanych, takich jak lokalne raporty i sprawozdania, dokumenty strategiczne, zrealizowane wcześniej analizy i diagnozy. Główną część analizy oparto na danych z oceny zasobów pomocy społecznej, sprawozdaniach OPS, raportach Gminy Skwierzyna oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skwierzyna na lata 2021-2031.

Sformułowane powyżej pytania badawcze dotyczą zarówno potrzeb, jak i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych, co wynika z wymogów sformułowanych przez ustawodawcę wobec programu rozwoju usług społecznych, jego wdrażania i funkcjonowania CUS.

1.2. ZASTOSOWANE METODY, TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE

Informacje dotyczące potrzeb i potencjału w zakresie usług społecznych wymagają zastosowania różnych metod i technik badawczych. Wybrano wzajemnie uzupełniające się metody badawcze w celu zapewnienia wszechstronnego opisu i wyjaśnienia zjawisk związanych z potencjałem wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych:

1) Desk research to metoda badawcza polegająca na analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu;
2) Cawi – metoda zbierania danych, w której respondent jest poproszony o wypełnienie kwestionariusza ankiety w formie elektronicznej;
3) Papi – metoda zbierania informacji w badaniach ilościowych; realizowany za pomocą ankiety papierowej, tj. ankieter zaznacza odpowiedzi respondenta na wydrukowanym kwestionariuszu lub respondent wypełnia ankietę samodzielnie;
4) Focus – zogniskowany wywiad grupowy; dyskusja na z góry określony temat.

Badania przeprowadzono wśród dwóch grup społecznych, mieszkańców gminy Skwierzyna oraz przedstawicieli instytucji i organizacji świadczących usługi społeczne na terenie gminy i powiatu. Takie podejście pozwoliło przyjrzeć się potrzebom w zakresie usług społecznych i potencjałowi służącemu ich zaspokajaniu, z różnych perspektyw.

W ramach przeprowadzonych badań wykorzystano analizę, weryfikację i zestawienie danych i informacji pochodzących z ogólnodostępnych raportów i baz, a także sprawozdań gminnych instytucji. Badania zostały przeprowadzone w oparciu o dane za lata 2021-2024, przy założeniu wykorzystania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment diagnozy. W przypadku niektórych aspektów (np. demograficznych), analiza objęła dane w dłuższej perspektywie czasowej. Główne źródła informacji to: dane z GUS, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej.

W diagnozie zdecydowano się również na zastosowanie techniki CAWI (Computer Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW), w której respondent był proszony o wypełnienie kwestionariusza ankiety w formie elektronicznej. Ankieta uwzględniła pytania zamknięte jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz pytania otwarte. Wykorzystana dodatkowo technika PAPI opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. Badanie ankietowe zostało zrealizowane w: Ośrodku Pomocy Społecznej w Skwierzynie; Urzędzie Gminy Skwierzyna; mieszkaniach i domach mieszkańców gminy, w tym korzystających z pomocy OPS; szkołach; ośrodkach wsparcia i sołectwach.

Ankietę papierową wypełniło 47 osób, natomiast on-line 70 respondentów.

W podejściu jakościowym, w ramach diagnozy zdecydowano się na wykorzystanie zogniskowanego wywiadu grupowego – FGI (Focus Group Interview). Ta metoda pozwoliła

wykorzystać potencjał procesów grupowych. Zastosowano celowy dobór próby ze wskazaniem konkretnych osób, przedstawicieli: 1) lokalnej społeczności, 2) uczestników Dziennego Domu Senior - Wigor, 3) samorządu lokalnego i jednostek organizacyjnych. Przeprowadzono 2 wywiady grupowe, w których uczestniczyły łącznie 22 osoby. Wywiad miał na celu zbieranie informacji dotyczących zagadnień związanych z jakością życia w gminie, zapotrzebowaniem na usługi społeczne, a także warunkami świadczenia tych usług.

Wszystkie informacje wykorzystano do skatalogowania usług społecznych dostępnych na lokalnym rynku. Przeanalizowano dodatkowo zawartość mediów.

Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej w ramach badania ankietowego.

Wykres 1. Wiek respondentów

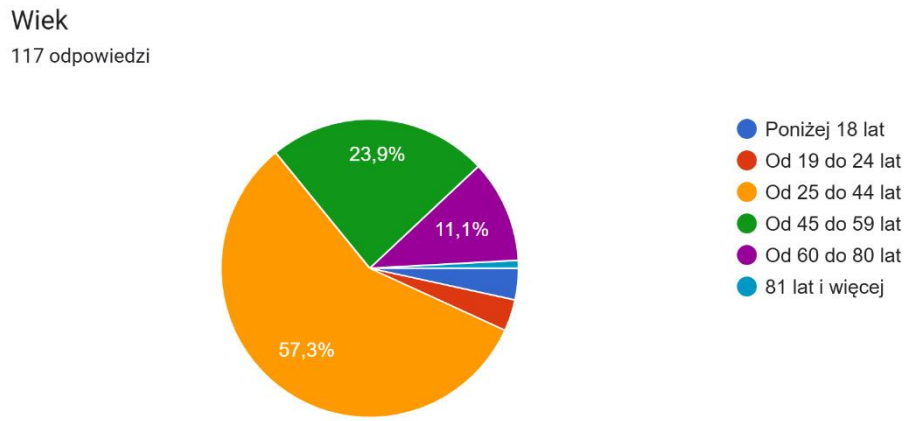

Wykres 2. Płeć respondentów

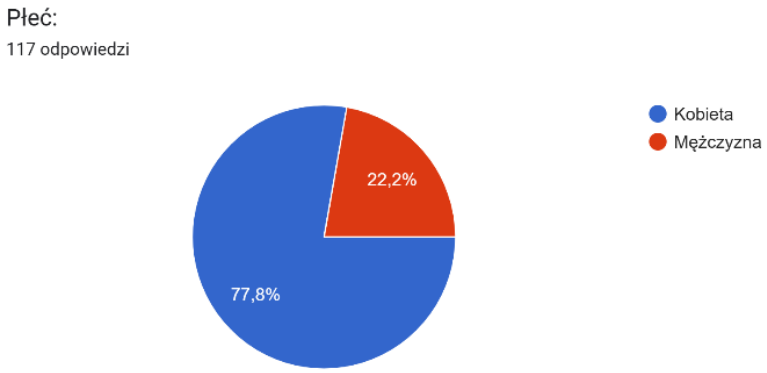

Wykres 3. Status zawodowy respondentów

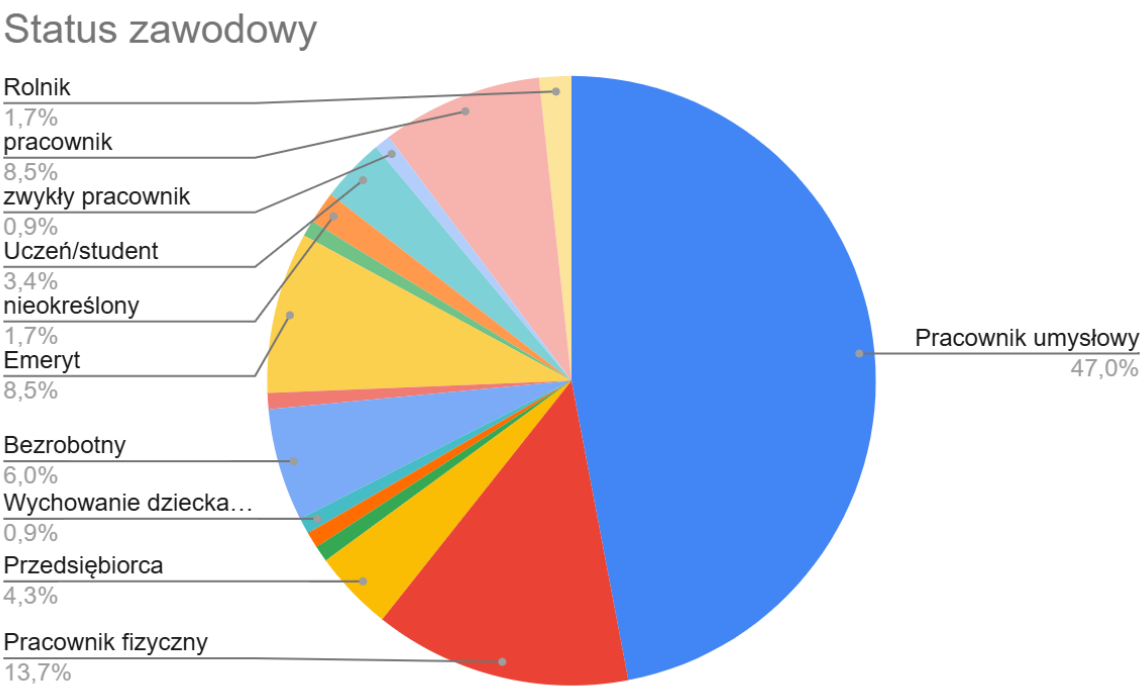

2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO DIAGNOZĄ

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Skwierzyna to gmina położona w województwie lubuskim, w powiecie międzyrzeckim. W gminie znajduje się 7 sołectw i 18 miejscowości. Powierzchnia gminy wynosi 285,44 km2.

Wśród najbliżej położonych miast należy wskazać siedzibę powiatu - Międzyrzecz (15 km). Odległość do Gorzowa Wlkp., stolicy regionu, wynosi ok. 25 km. Na terenie Gminy krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne: drogi krajowej nr 24 - Poznań - Gorzów i ekspresowej S3. Niedaleko stąd do przejść granicznych w Kostrzynie nad Odrą - 70 km, Słubicach - 80 km, Świecku - 90 km. Odległość zaledwie 150 km dzieli Skwierzynę od Berlina.

Rysunek 1. Gmina Skwierzyna

Źródło: www.skwierzyna.pl

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 40 osób na 1km ^{2} , w powiecie 39 osób na 1km ^{2}, w województwie 69 osób na 1km ^{2}. Jest to istotny aspekt przy planowaniu i realizacji usług społecznych.

Odsetek osób po 65 roku życia w populacji ogółem zwiększył się na przestrzeni ostatnich 10 lat z poziomu 12,5 do poziomu 21,7.

Rozproszenie zabudowy oraz niska gęstość zaludnienia gminy mogą powodować szereg konsekwencji. Przede wszystkim utrudniają realizację inwestycji, zarówno w sferze infrastruktury technicznej, jak i społecznej. Czynniki te mają istotne znaczenie również w przypadku działań integracyjnych i aktywizacyjnych skierowanych do lokalnych społeczności, utrudniają bowiem dotarcie do mieszkańców oraz organizację działań m. in. pod względem czasowym, możliwości dojazdu itp.

Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z Ośrodka Kultury, mającego swoją siedzibę w Skwierzynie, jako część Skwierzyńskiego Ośrodka Kultury funkcjonuje także Biblioteka oraz filie na terenie sołectw. W zasobach instytucjonalnych jest sieć 7 świetlic wiejskich w miejscowościach, w których znajdują się sołectwa. Lokalizacja świetlic pozwala na zaplanowanie w nich realizacji usług społecznych, jednakże część z nich wymaga organizacji transportu.

Dostępność komunikacyjną na terenie gminy zapewniają prywatni przewoźnicy. Bardzo ważnym elementem potencjału jest fakt, że ponad 69% powierzchni gminy zajmują tereny leśne, co może stanowić istotny element potencjału rozwojowego usług społecznych, zarówno pod kątem jakości życia jak i rozwoju turystyki. Gmina Skwierzyna wykazuje także rolniczy charakter (24,2 % powierzchni w gminie to użytki rolne). Gmina posiada potencjał turystyczny, bazujący na walorach przyrodniczych oraz kulturowych. Przez Gminę Skwierzyna przebiega sieć oznakowanych szlaków rowerowych, która łączy wszystkie miejscowości w Gminie i umożliwia turystom odbywanie wycieczek na odległość nieprzekraczającą, przy wycieczce całodziennej 50 km. Stworzona sieć szlaków rowerowych, łączy się z siecią szlaków w gminach sąsiednich, a nawet daje możliwość połączenia jej, poprzez szlaki ponadregionalne, z województwem wielkopolskim i zachodniopomorskim a poprzez międzynarodową trasę R1 i szlak transgraniczny z Brandenburgią w Niemczech.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. stopa bezrobocia dla powiatu wynosi 7,3 % dla województwa wynosi 4,5 %. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Skwierzyna wynosiła 314, w tym 48,41 % stanowiły kobiety, 51,59 % mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 1,41 %.

Potencjał rozwojowy w zakresie m. in. usług społecznych może być tworzony w oparciu o relacje gminy z najbliższym środowiskiem, w tym m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, niejednokrotnie skupionymi w związkach i stowarzyszeniach o ponadlokalnym zakresie. Przynależność do tego typu inicjatyw daje możliwość wymiany informacji i doświadczeń oraz współpracy i podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju. Jednocześnie członkostwo w organizacjach skupiających kilka gmin zapobiega fragmentaryzacji działań, sprzyja podejmowaniu inwestycji w porozumieniu z sąsiadującymi gminami, a tym samym zapewnia partnerską koordynację działań na poziomie subregionalnym. Przykładem takiej korelacji jest Miejski Obszar Funkcjonalny Gorzów Wielkopolski.

Na terenie Gminy Skwierzyna (zgodnie z danymi rejestru REGON) zarejestrowanych jest 138 organizacji pozarządowych: 107 stowarzyszeń, 31 fundacji. Stosunkowo duża liczba formalnie istniejących podmiotów tego typu nie stanowi o aktywnej działalności wszystkich tych organizacji. Dowodem na potwierdzenie tej tezy są sprawozdania i rozpoznawalność organizacji pozarządowych, w tym podmiotów ekonomii społecznej. Na terenie gminy aktywnie działają następujące organizacje pozarządowe:

- Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP Hufiec Międzyrzecz ZHP Związek Drużyn Skwierzyna

- Fundacja „SERCE NA DŁONI”
- Fundacja "WAŻNE"
- Klub Abstynenta „ZDRÓJ”
- Klub Sportowy „FANTAZJA”
- Lubuskie Stowarzyszenie Pomocy Szkole - Skwierzyńskie Koło „DAĆ SZANSĘ"
- Nadobrzański Klub Płetwonurków „OBRA”
- Skwierzyńskie Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami "ZWIERZAKI NICZYJE"
- Stowarzyszenie "DANCE FAMILY"
- Stowarzyszenie Dzieci Wojny w Polsce - Oddział Skwierzyńsko – Międzyrzecki
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno - Gospodarczych „OBRA - WARTA”
- Stowarzyszenie Pogoń Skwierzyna
- Stowarzyszenie Miłośników Zespołu „OBRZANIE"
- Stowarzyszenie "NASZ DOM"
- Stowarzyszenie Przyjaciół i Zespołu Tanecznego „TRANS"
- Stowarzyszenie Mniejszości Łemkowskiej - Tylko Razem (Lem Razom)
- Stowarzyszenie Przyjaciół Studia Tańca „REMIX”
- Stowarzyszenie „Razem Raźniej”
- Stowarzyszenie „Świniary - Wieś Między Wartą a Puszczą”
- Stowarzyszenie „Uniwersytet Trzeciego Wieku”
- Stowarzyszenie Wsi Gościnowo „NADZIEJA”
- Stowarzyszenie Zespołu Jarzębina
- Stowarzyszenie „ZIELONA PRZYSTAŃ” w Skwierzynie
- Zakładowy Ludowy Klub Sportowy „Budowlani” Murzynowo
- Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej - 230. Gorzowska Drużyna Harcerzy „Rysie”

Największy wachlarz możliwości w/w organizacje pozarządowe tworzą dla grupy społecznej jaką są rodziny z dziećmi. Dla dzieci i młodzieży istnieje wiele możliwości z ramienia NGO w zakresie: sportu, rekreacji, kultury, integracji, wsparcia społecznego czy profilaktyki. Nie mniejsze wsparcie ze strony organizacji pozarządowych jest kierowane w stronę osób starszych. Mniejsza ilość inicjatyw kierowana jest dla osób z niepełnosprawnościami i w kryzysie psychicznym. Znikome wsparcie ze strony NGO zauważyć można dla osób w kryzysie bezdomności.

2.2. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

Według stanu na 1 stycznia 2024 r., liczba ludności Gminy Skwierzyna wyniosła 11 513 osób, z czego 51,66 % stanowiły kobiety, a 48,34 % mężczyźni. Liczba ludności gminy stanowi 20,46 % ludności powiatu, 1,23 % ludności województwa. Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,8 %, osoby w wieku produkcyjnym 56,9 %, a w wieku poprodukcyjnym 25,3 %.

Wykres 4. Zmiany liczby ludności w Gminie Skwierzyna w latach 2013-2023

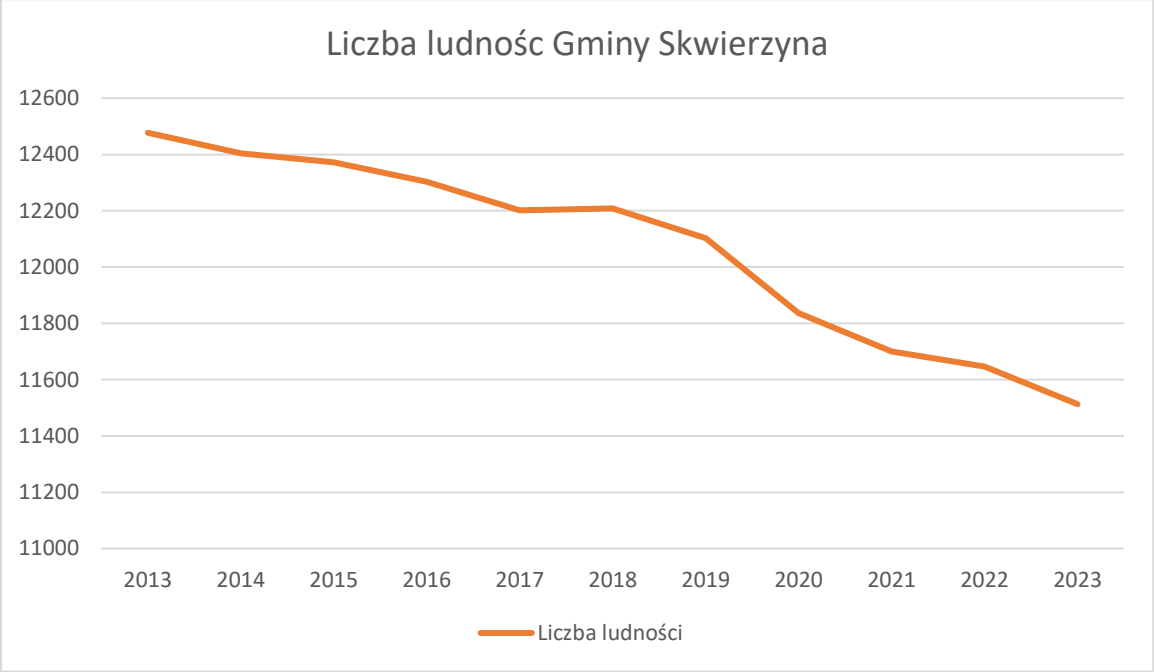

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik przyrostu naturalnego i migracje to czynniki które bezpośrednio wpływają na zmniejszanie się liczby ludności gminy. Ostatnie dziesięciolecie charakteryzowało się ujemnym przyrostem ludności.

Tabela 1. Ruch ludności w Gminie Skwierzyna w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Urodzenia żywe	107	80	88	63	73
Zgony	118	170	169	126	146
Przyrost naturalny	-11	-90	-81	-63	-73
Zameldowania	138	104	114	119	112
Wymeldowania	205	176	143	174	144
Saldo migracji	-67	-72	-29	-55	-32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od kilkunastu lat następuje zjawisko starzenia się społeczeństwa, polegające na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziału w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby oraz udziału dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności.

Wykres 5. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Skwierzyna

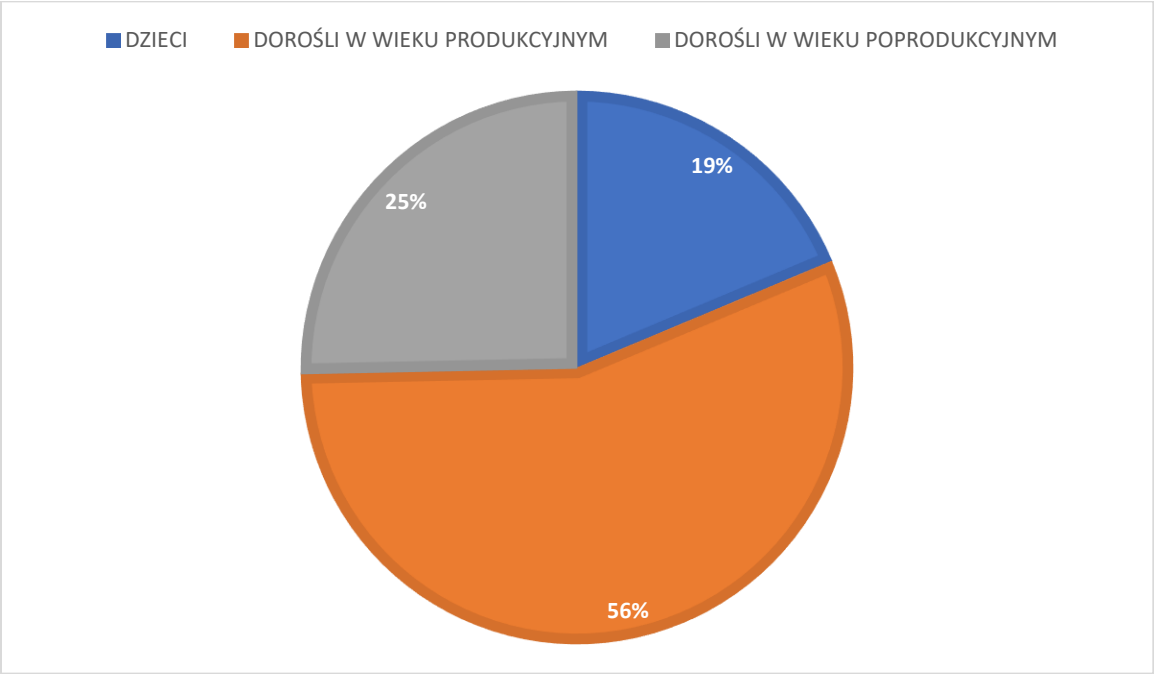

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Utrzymanie się tej tendencji spowoduje, że w strukturze społeczeństwa będzie przybywać coraz więcej osób starszych oraz ubywać osób młodych. Zjawisko starzenia się społeczeństwa Gminy Skwierzyna potwierdzają także wartości wskaźników obciążenia demograficznego. W 2019 roku na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało tu 131,8 osób w wieku poprodukcyjnym, w roku 2023 roku wskaźnik ten wzrósł do poziomu 142,3. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł z poziomu 25,9 w roku 2019 do poziomu 33,8 w roku 2023.

Wykres 6. Ludność Gminy Skwierzyna według grup wieku w latach 2019-2023

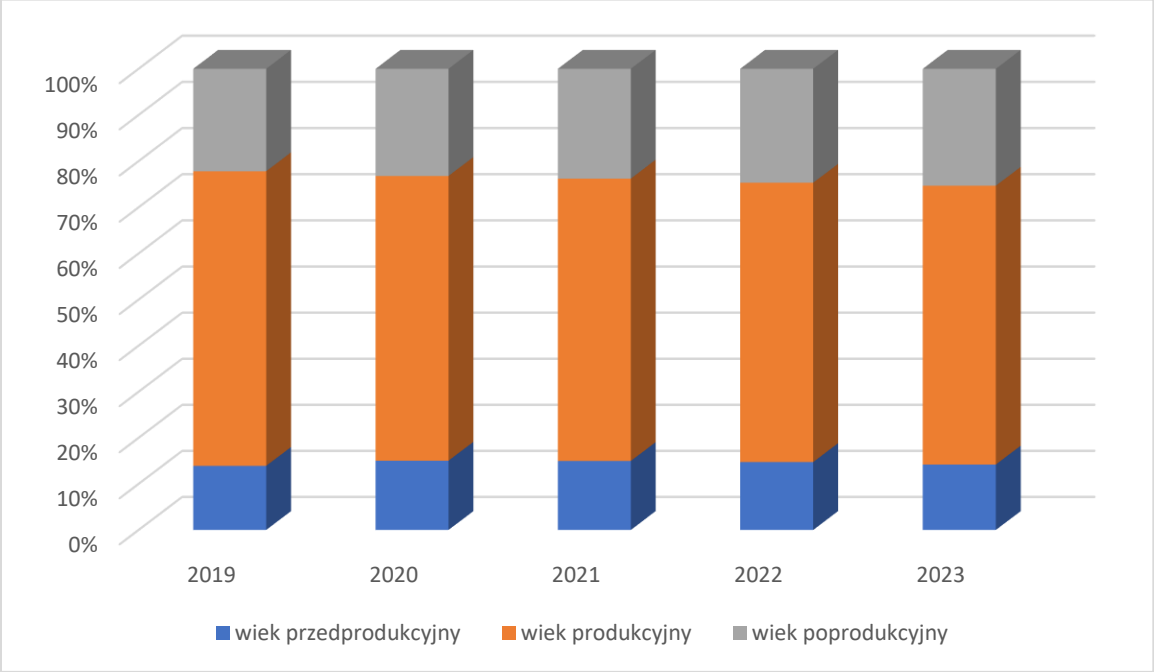

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obecna struktura społeczna wskazuje na konieczność uwzględnienia starzenia się społeczeństwa w planach i kierunkach rozwoju społecznego gminy.

2.3. POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Potencjał społeczności lokalnej w obszarze usług społecznych tworzą różne podmioty, niezależnie od sektora, który reprezentują. Łączy je to, że prowadzą lub mogą prowadzić działalność na terenie gminy w zakresie usług społecznych. Są to w szczególności:

1) jednostki organizacyjne gminy;
2) organizacje pozarządowe;
3) podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego, tj.: osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
4) osoby fizyczne i prawne, wykonujące usługi zakresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o CUS.

Wykaz zasobów instytucjonalnych stanowiących jednostki administracji samorządowej, jak również innych podmiotów mających siedzibę na terenie gminy i poza nią, a które działają na rzecz wspólnoty ujęto w poniższych tabelach.

Tabela 2. Jednostki organizacyjne gminy

L.p.	Nazwa podmiotu	Zakres działania
1.	Urząd Gminy Skwierzyna	Urząd Miejski w Skwierzynie zajmuje się: • Zarządzaniem miastem: Planowanie, realizacja i nadzór nad programami i projektami, które mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury, promocję miasta, etc. • Obsługą obywateli: Prowadzenie spraw związanych z meldunkiem, dokumentacją, wydawaniem decyzji administracyjnych, udzielaniem informacji, świadczeniem usług związanych z podatkami, itp. • Organizacją imprez i wydarzeń kulturalnych: Współpraca z lokalnymi instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, organizacja festynów, imprez, konkursów, itp. • Planowaniem i nadzorem nad funduszem sołeckim: Wpływ na lokalne projekty i wydarzenia w gminie. • Ewidencją i zarządzaniem nieruchomościami: W tym prowadzenie ewidencji budynków i lokali mieszkalnych. • Prowadzeniem spraw związanych z ochroną środowiska: Decyzje środowiskowe, nadzór nad działaniami, które mogą mieć wpływ na środowisko. • Rozpatrywaniem wniosków o zwrot podatku akcyzowego: Dla rolników wykorzystujących olej napędowy do produkcji rolnej. • Realizacją wyłapywania i opieki nad bezdomnymi zwierzętami: Współpraca z organizacjami zajmującymi się opieką nad zwierzętami. • Współpracą z innymi instytucjami Oraz inne zadania związane z obsługą obywateli w bieżących sprawach oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój gospodarczy i społeczny gminy.
2.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie	Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie zajmuje się przede wszystkim udzielaniem pomocy społecznej osobom i rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych, realizując zadania wynikające z ustawowej definicji pomocy społecznej. Obejmuje to: • Ocena sytuacji rodzin i osób potrzebujących pomocy: Analiza przyczyn problemów oraz identyfikacja potrzeb. • Realizacja świadczeń i usług:

		Udzielanie wsparcia finansowego, świadczeń socjalnych, usług opiekuńczych, poradnictwa i innych form pomocy. • Integracja społeczna: Działania na rzecz aktywizacji zawodowej, społecznej i kulturalnej osób zagrożonych wykluczeniem. • Działania profilaktyczne: Prewencja problemów społecznych, takich jak przemoc domowa. • Współpraca z innymi instytucjami: Koordynacja działań z innymi jednostkami, organizacjami pozarządowymi i służbami publicznymi. W ramach struktury OPS funkcjonuje: Dzienny Dom Senior-Wigor oraz Placówka wsparcia dziennego Świetlica „U Kubusia Puchatka”
3.	Placówki edukacyjne: Zespół Edukacyjny w Skwierzynie, Szkoła Podstawowa w Murzynowie, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Skwierzynie, Zespół Klubów Dziecięcych Na terenie Gminy funkcjonuje także Społeczna Szkoła Podstawowa w Trzebiszewie	W Gminie funkcjonują 2 Kluby dziecięce, 1 przedszkole, 3 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, 3 szkoły podstawowe oraz 1 zespół szkół ponadpodstawowych. Placówki te zapewniają dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie: ▪ zajęć korekcyjno-kompensacyjnych ▪ zajęć dydaktyczno-wyrównawczych ▪ zajęć logopedycznych ▪ zajęć rozwijających uzdolnienia ▪ zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne ▪ zajęć rozwijających umiejętność uczenia się ▪ porad i konsultacji ▪ warsztatów Ponadto zajęcia o charakterze terapeutycznym: ▪ wczesne wspomaganie rozwoju dziecka ▪ zajęcia rewalidacyjne ▪ terapia pedagogiczna ▪ terapia psychologiczna ▪ wsparcie psychologów ▪ wsparcie pedagogów specjalnych ▪ wsparcie pedagogów ▪ wsparcie terapeutów pedagogicznych ▪ wsparcie logopedów Gmina zapewnia transport dzieci do szkół gminnych oraz placówek oświatowych poza teren Gminy. Dzieci z niepełnosprawnościami są dowożone do placówek oświatowych specjalistycznych poza terenem naszej Gminy.
4.	Skwierzyński Ośrodek Kultury	Zajmuje się organizacją i promowaniem różnorodnych wydarzeń kulturalnych, takich jak spektakle teatralne,

		koncerty muzyczne, wydarzenia kabaretowe, sportowe i inne. W ramach struktury SOK- u funkcjonuje Miejska Biblioteka oraz filie bibliotek w sołectwach
5.	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Skwierzynie	Skwierzyński Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR) zajmuje się krzewieniem kultury fizycznej, sportu i rekreacji wśród mieszkańców Skwierzyny. Obejmuje to m.in. utrzymanie obiektów sportowych, prowadzenie sekcji sportowych, organizowanie zawodów, zajęć rekreacyjnych i innych wydarzeń sportowych, a także propagowanie zdrowego stylu życia.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Spółki z udziałem gminy

L.p.	Nazwa podmiotu	Zakres działań
1.	Zakład Usług Komunalnych w Skwierzynie Sp. z o. o.	Zakład Usług Komunalnych (ZUK) w Skwierzynie zajmuje się głównie eksploatacją, konserwacją i remontami urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, a także odbiorem i oczyszczaniem ścieków komunalnych. Ponadto, ZUK Skwierzyna świadczy usługi w zakresie gospodarki odpadami, utrzymania czystości, a także administrowaniem cmentarzem komunalnym.
2.	Skwierzyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o. o.	Skwierzyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (STBS) to instytucja, która zajmuje się budowaniem i zarządzaniem mieszkaniami przeznaczonymi do wynajmu. STBS może również nabywać budynki mieszkalne, przeprowadzać remonty i modernizacje, a także wynajmować lokale użytkowe oraz administruje mieszkaniami socjalnymi i komunalnymi niebędącymi w zasobach gminy.
3.	Zakład Energetyki Cieplnej Sp. z o. o.	Zakład Energetyki Cieplnej (ZEC) w Skwierzynie to firma, która specjalizuje się w wytwarzaniu, przesyłaniu i dystrybucji energii cieplnej. Działają na terenie Skwierzyna, dostarczając gorącej wody do odbiorców do celów centralnego ogrzewania i przygotowywania ciepłej wody użytkowej.
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital im. Dr n. med. Radzimira Śmigielskiego Sp. z o. o.	NZOZ Szpital im. dr n. med. Radzimira Śmigielskiego w Skwierzynie to placówka, która świadczy usługi medyczne, w tym szpitalne, ambulatoryjne i rehabilitacyjne. Działa w ramach "Nowy Szpital" GNSH Holding i oferuje m.in. Izbę Przyjęć, Oddziały Szpitalne, Poradnie Specjalistyczne, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy i Rehabilitację.

Źródło: opracowanie własne

W zakresie usług dotyczących ochrony zdrowia mieszkańcy gminy mogą korzystać z usług NZOZ w Skwierzynie oraz 3 Przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej i Przychodni Specjalistycznych. W ramach działalności NZOZ działała Poradnia Zdrowia Psychicznego.

Oprócz instytucji samorządowych działających bezpośrednio na terenie gminy, mieszkańcy Skwierzyny mogą korzystać także z usług zapewnianych na poziomie powiatowym i wojewódzkim.

Na terenie Gminy Skwierzyna funkcjonują instytucje powiatowe, których działania statutowe kierowane są do osób z niepełnosprawnościami: Powiatowy Ośrodek Wsparcia „Razem Raźniej" oraz Dom Pomocy Społecznej w Skwierzynie.

Na terenie powiatu międzyrzeckiego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu, który także zajmuje się wsparciem osób z niepełnosprawnościami. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności znajduje się w Świebodzinie, który realizuje zadania z zakresu administracji rządowej i jest jednostką o uprawnieniach organu orzekającego o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, jako instancja I stopnia.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skwierzynie orzeka o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i uczniów niepełnosprawnych oraz dla uczniów niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym; zajęć rewalidacyjno-wychowawczych indywidualnych lub zespołowych dla dzieci i uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim; indywidualnego nauczania dla uczniów lub indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, którym stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły; wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Na terenie powiatu działa również Urząd Pracy (z siedzibą zamiejscową w Skwierzynie).

Na terenie województwa działa również Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Lubuski, którego istotą działania jest wyrównywanie szans i poszanowanie praw osób z niepełnosprawnościami, usuwanie barier w życiu codziennym, nauce, pracy i pełnieniu ról społecznych, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, utrzymanie miejsc pracy, dopłaty do pensji pracowników, pomoc przedsiębiorcom i rolnikom w opłacaniu składek ZUS, dofinasowanie za pobyt uczestnika w warsztatach terapii zajęciowej, ponoszenie kosztów zatrudnienia w zakładach aktywności zawodowej. PFRON przyznaje również dofinansowania w ramach programów: „Dostępny Samorząd", „Wyrównywanie Różnic między Regionami", „Ośrodek Wsparcia Architektury Dostępnej" i inne. Placówki samorządowe ubiegają się o środki w ramach powyższych programów, które przeznaczane są na usuwanie barier i wyrównywanie szans dla osób z niepełnosprawnościami.

O stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Skwierzyna dba przede wszystkim Komenda Policji w Skwierzynie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Skwierzynie, Trzebiszewie, Świniarach i Murzynowie.

2.3. STAN USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

W myśl art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, usługi społeczne obejmują działania podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Są to usługi z zakresu:

1) polityki prorodzinnej,
2) wspierania rodziny,
3) systemu pieczy zastępczej,
4) pomocy społecznej,
5) promocji i ochrony zdrowia,
6) wspierania osób niepełnosprawnych,
7) edukacji publicznej,
8) przeciwdziałania bezrobociu,
9) kultury,
10) kultury fizycznej i turystyki,
11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
12) mieszkalnictwa,
13) ochrony środowiska,
14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Zgodnie z ww. ustawą (art. 3 ust. 1 i 2) CUS może realizować usługi społeczne będące zadaniami własnymi gminy oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi gminie, a także usługi będące zadaniami własnymi powiatu oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi powiatowi, po uprzednim zawarciu porozumienia pomiędzy gminą, która utworzyła CUS, a powiatem. Zakres możliwych do realizacji usług społecznych jest dość szeroki, jednak powinien on uwzględniać wnioski wypływające z diagnozy potrzeb i potencjału społeczności.

Pomoc i wsparcie w Gminie Skwierzyna z pomocy społecznej w 2024 roku uzyskało 618 osób, co stanowiło 5,36 % wszystkich mieszkańców gminy. W roku 2024, w stosunku do 2023 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 103 osoby. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej wynosiła w roku

2024 - 384 i zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 44 rodziny. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 195 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2023 o 45 osób. W Gminie Skwierzyna najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2024 roku było kolejno: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie oraz alkoholizm.

	Liczba osób						
Rodzaj świadczenia	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
świadczenia niepieniężne	176	193	196	151	158	110	143
świadczenia pieniężne	501	438	427	392	342	340	285

Wykres 7. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej

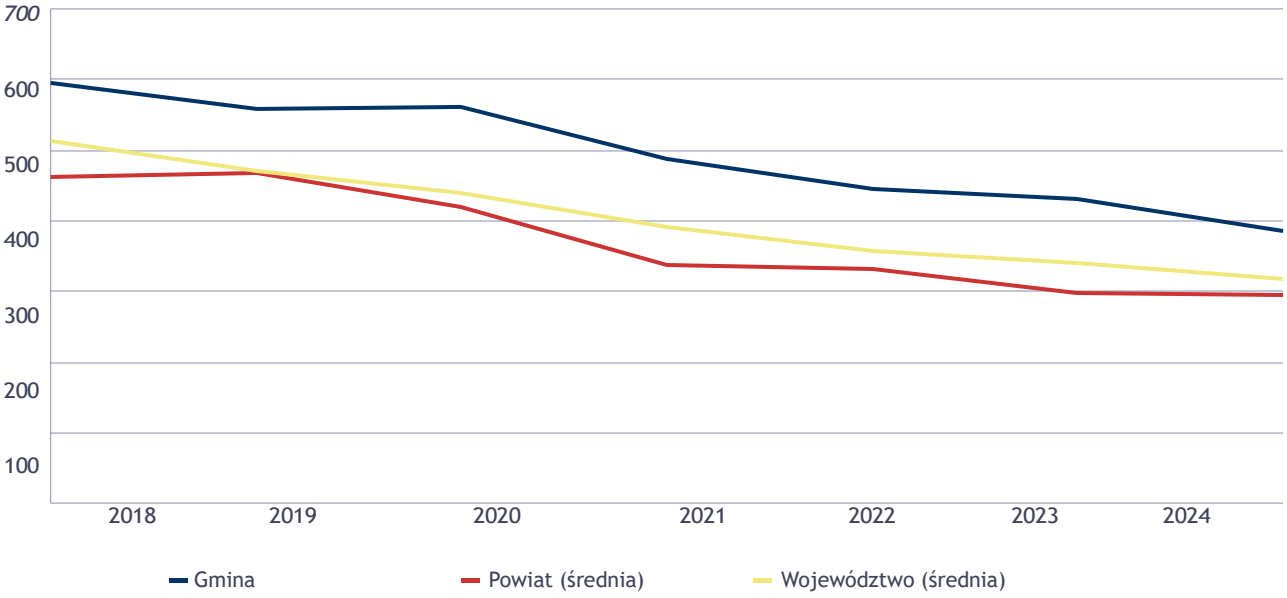

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Skwierzyna jest wyższy niż w powiecie oraz województwie.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych zmienia się na przestrzeni ostatnich lat. Wzrasta liczba osób korzystających z form niepieniężnych, co wskazuje na kierunek rozwoju usług społecznych i zmianę modelu udzielania pomocy.

Tabela 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024

Struktura rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w Gminie Skwierzyna w roku 2024 wyglądała następująco:

Tabela 5. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	178
UBÓSTWO	174
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	151
BEZROBOCIE	117
ALKOHOLIZM	68
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	49
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	27
BEZDOMNOŚĆ	26
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	19
PRZEMOC DOMOWA	14
NARKOMANIA	12
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	11
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	7
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	6
ZDARZENIE LOSOWE	3

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024

Analiza powodów otrzymywania pomocy społecznej wskazuje, ze w gminie głównym powodem

	Liczba świadczeń		
Typ rodziny	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
bez dzieci	12193	2322	9871
jedno dziecko	692	281	411
dwoje dzieci	1795	219	1576
troje dzieci	1247	50	1197
czworo i więcej dzieci	949	18	931
inne	29	29	

ubiegania się o wsparcie są długotrwała i ciężka choroba, ubóstwo i niepełnosprawność. W związku z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego korzystało 49 rodzin.

Tabela 6. Powody udzielania pomocy rodzinom

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024

Ważnym wskaźnikiem w ocenie potrzeb i potencjału w zakresie usług jest wskaźnik liczby osób korzystających z usług opiekuńczych. Analiza danych pokazuje, że zapotrzebowanie na ten rodzaj usług wzrasta

Wykres 8. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych

44

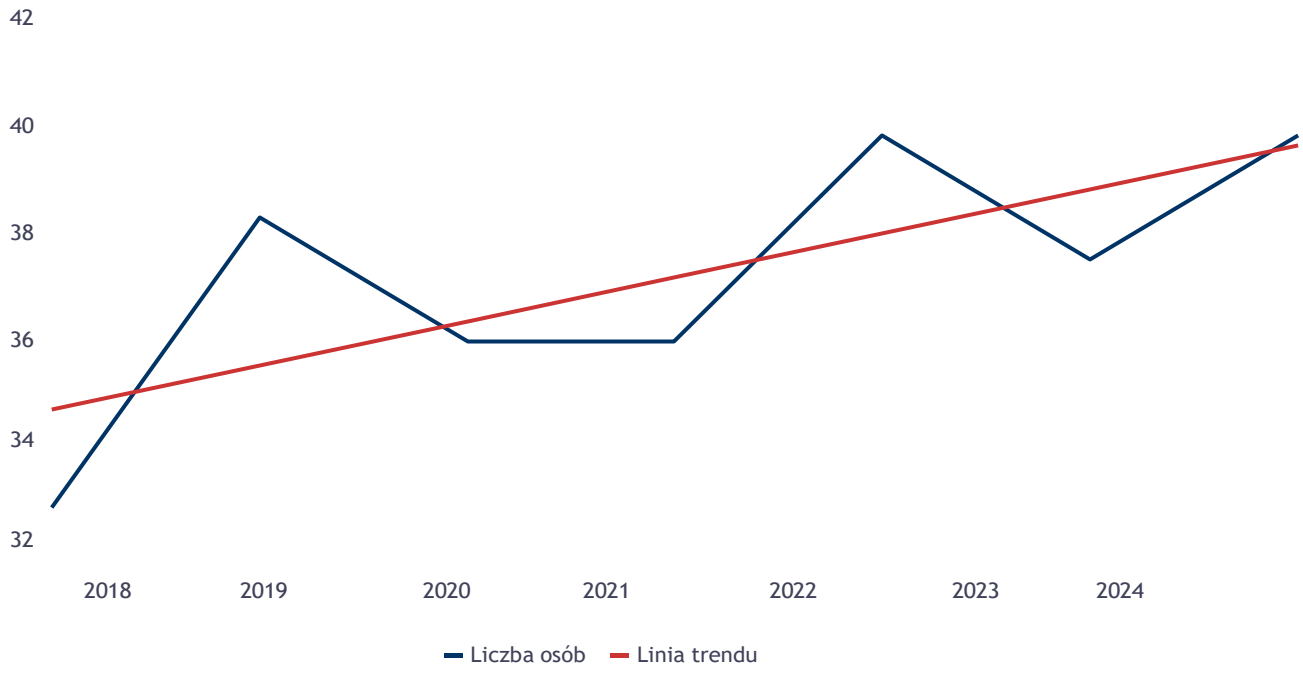

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

W 2024 r. Gmina ponosiła opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej za 24 osoby. Łączna kwota opłat za pobyt w domach pomocy społecznej w roku 2024 wyniosła 1.509.141,22 zł.

W 2024 r. wszczęto 38 procedur „Niebieskie karty", z czego 23 założyli funkcjonariusze Policji, 6 pracownicy OPS, 8 pracownicy Oświaty, 1 pracownicy ochrony zdrowia. W latach 2019-2024 po znaczącym wzroście liczby zakładanych procedur Niebieskie Karty w roku 2022, obserwujemy nieznaczny spadek liczby zakładanych Niebieskich Kart na terenie naszej Gminy.

Tabela 7. Liczba procedur „Niebieskie Karty"

Rok	2019	2020	2021	2022	2023	2024

Niebieskie karty	29	33	42	48	40	38

Źródło: Sprawozdanie z Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej Oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla Gminy Skwierzyna za 2024 rok

W Punkcie Konsultacyjnym funkcjonującym w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej można skorzystać z pomocy psychologa i specjalistów od spraw uzależnień. Analiza poniższych wykresów wskazuje na wzrost zapotrzebowania na usługi specjalistów.

Wykres 9. Terapia uzależnień od alkoholu

Źródło: Sprawozdanie z Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej Oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla Gminy Skwierzyna za 2024 rok

Wykres 10. Terapia uzależnień – przeciwdziałanie narkomanii

Źródło: Sprawozdanie z Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej Oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla Gminy Skwierzyna za 2024 rok

Wykres 11. Porady psychologa

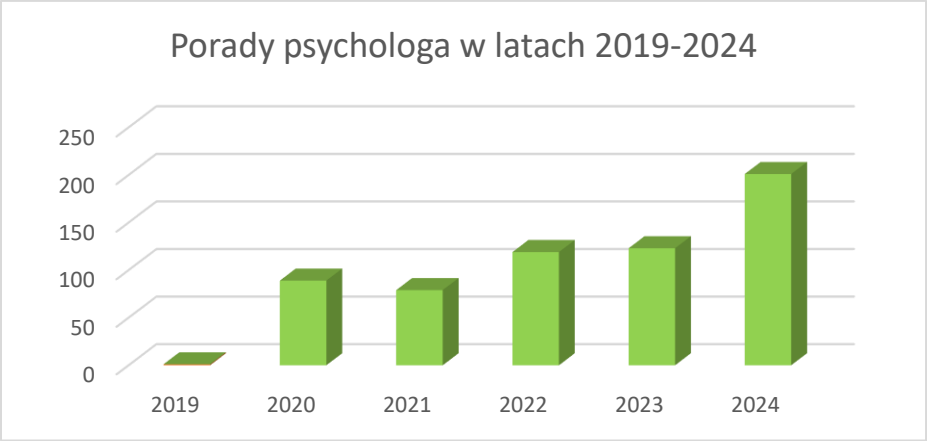

Źródło: Sprawozdanie z Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej Oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla Gminy Skwierzyna za 2024 rok

W zakresie wsparcia rodziny dane wskazują na cykliczny wzrost kosztów ponoszonych przez gminę umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Rok 2024 to jeden z pierwszych, w których nastąpił spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Wykres 12. Liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej

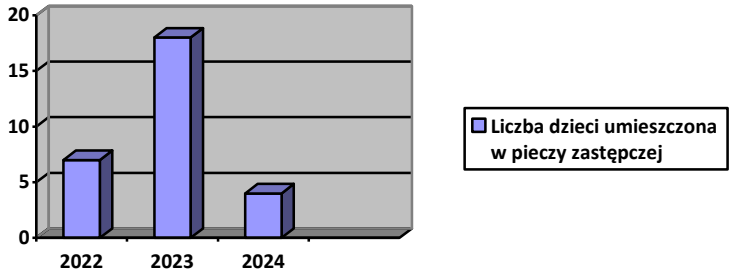

Źródło: Sprawozdanie z Realizacji zadań z zakresu Wspierania Rodziny w 2024 roku oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań

Wykres 13. Wydatki gminy związane z pieczą zastępczą

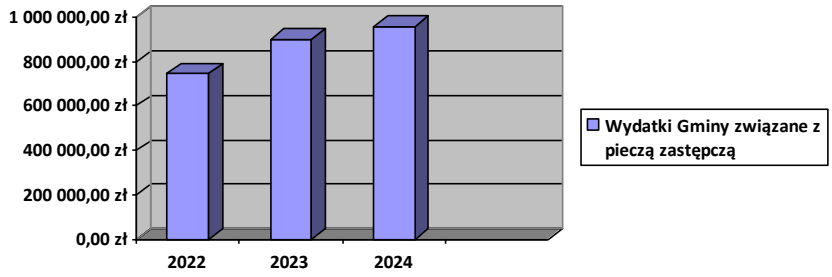

Źródło: Sprawozdanie z Realizacji zadań z zakresu Wspierania Rodziny w 2024 roku oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań

3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ

Analiza danych zastanych oraz wyniki badań dostarczyły informacji z zakresu usług społecznych w następujących obszarach:

1) polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny wraz z systemem pieczy zastępczej
2) pomoc społeczna,
3) promocja i ochrona zdrowia,
4) wspieranie osób niepełnosprawnych i starszych,
5) edukacja,
6) przeciwdziałanie bezrobociu,

7) kultura, kultura fizyczna i turystyka,
8) aktywność obywatelska.

Wykorzystano dane z różnych dokumentów m.in. danych statystycznych z Głównego Urzędu Statystycznego, raportów i sprawozdań z zakresu polityki społecznej, stanu gminy i potencjału rozwojowego regionu. Dokument powstał z uwzględnieniem „Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)" wprowadzonej Uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 767) oraz Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023 - 2026, wprowadzonej Uchwałą nr 352/4962/23 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 29 sierpnia 2023 roku.

Wszystkie dane rozpatrywano w zakresie usług społecznych. W ujęciu szerokim tj.: „wszystkie działania administracje, które zajmują się społecznymi potrzebami obywateli, czyli transfery pieniężne, usługi opieki zdrowotnej, edukacja, osobiste usługi społeczne, usługi opiekuńcze, usługi mieszkaniowe, usługi zatrudnieniowe i wyspecjalizowane usługi dla różnych grup docelowych (dzieci, nadużywający substancji psychoaktywnych, ludzie z problemami psychospołecznymi itp.)". W ujęciu wąskim są to: „świadczenia w naturze w przeciwieństwie do świadczeń pieniężnych, które zasadniczo odnoszą się do opieki nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi oraz do wyspecjalizowanych usług związanych z profesją pracy socjalnej"[1]

3.1. OGÓLNA ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ

W badaniu ankietowym zapytano o różne kwestie związane z sytuacją w Gminie Skwierzyna, poproszono m.in. o ocenę poszczególnych, wskazanych problemów społecznych, o zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi społeczne dla mieszkańców. Poproszono o opinię w zakresie potrzeb na usługi społecznego dla grup: rodzin (także z dziećmi), młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnością, osób w kryzysie psychicznym oraz osób w kryzysie bezdomności.

W pierwszym pytaniu zapytano respondentów o skalę nasilenia różnego rodzaju problemów społecznych. Poniższe wykresy obrazują opinię na temat natężenia poszczególnych problemów społecznych. Analiza problemów jest przydatna w diagnozowaniu potrzeb w zakresie usług społecznych, które mogą stanowić odpowiedź na poszczególne problemy społeczne.

Wykres 14.1. Problem społeczny – uzależnienie od alkoholu

[1] International Encyclopedia of Social Policy, 2006, s. 23

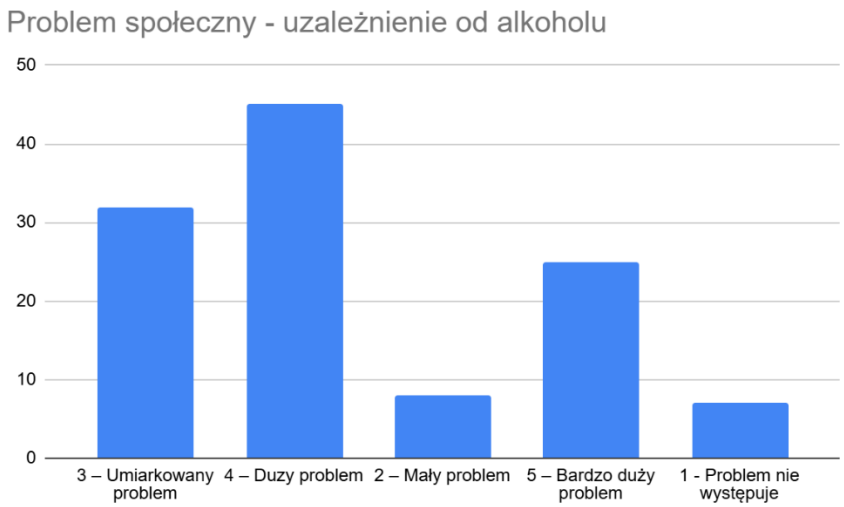

Wykres 14.2. Problem społeczny – uzależnienie od innych substancji (np. narkotyków)

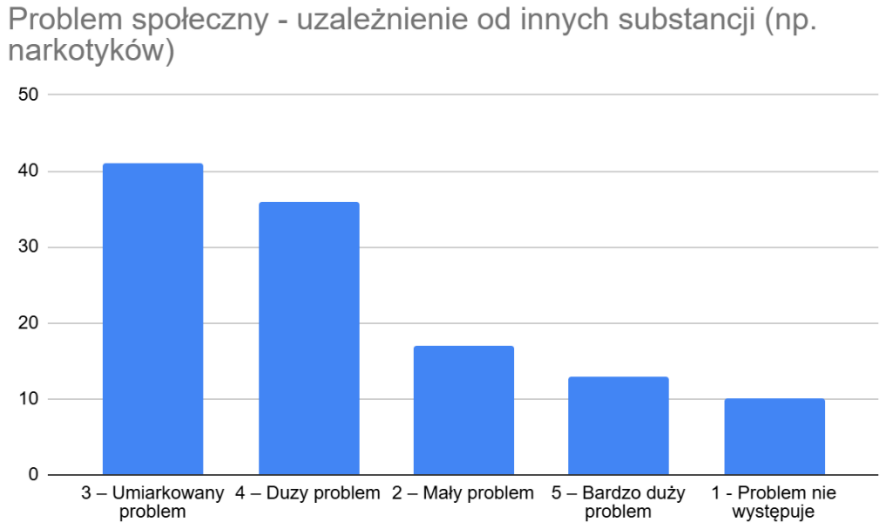

Wykres 14.3. Problem społeczny – uzależnienie behawioralne

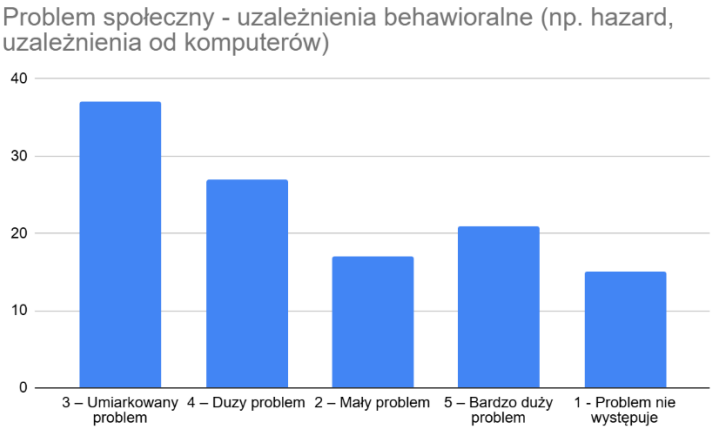

Wykres 14.4. Problem społeczny - przestępczość

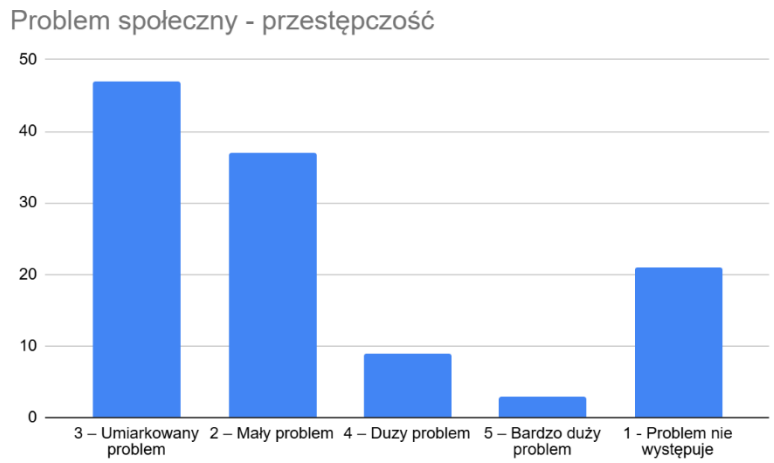

Wykres 14.5. Problem społeczny - bezdomność

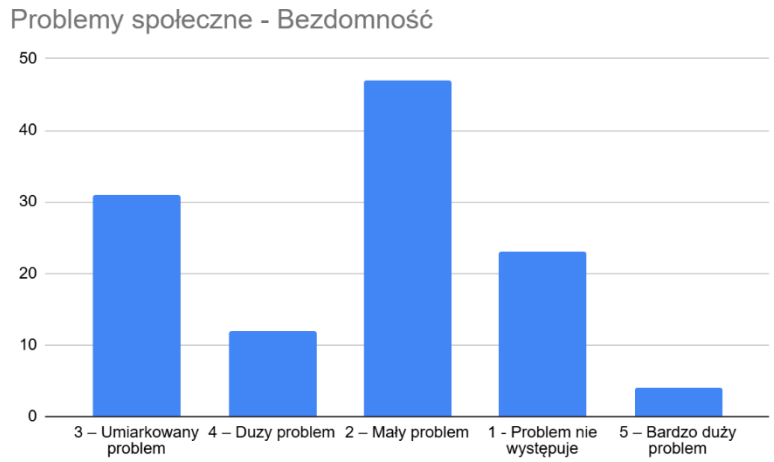

Wykres 14.6. Problem społeczny - bezrobocie

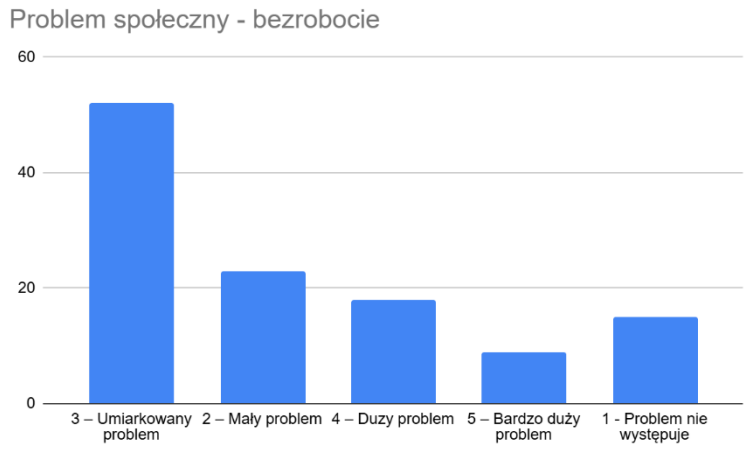

Wykres 14.7. Problem społeczny – złe warunki mieszkaniowe

Wykres 14.8. Problem społeczny – ubóstwo, zła sytuacja finansowa rodzin

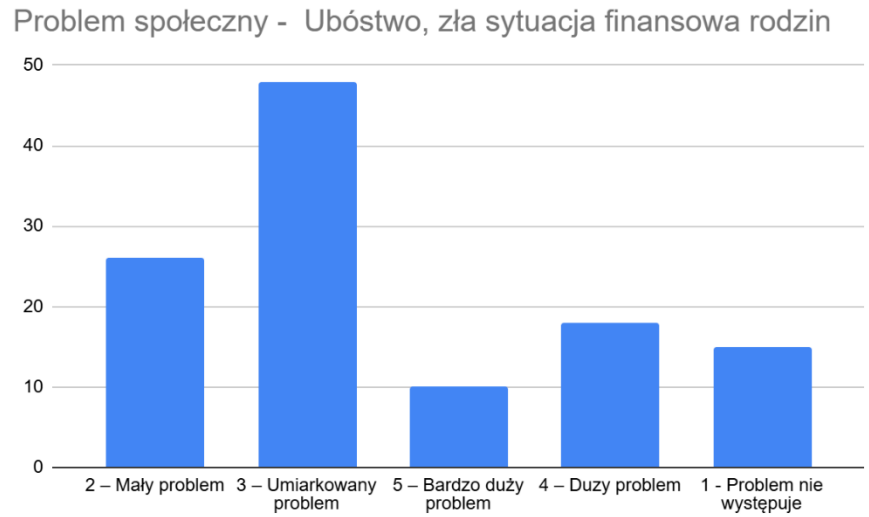

Wykres 14.9. Problem społeczny – przemoc domowa

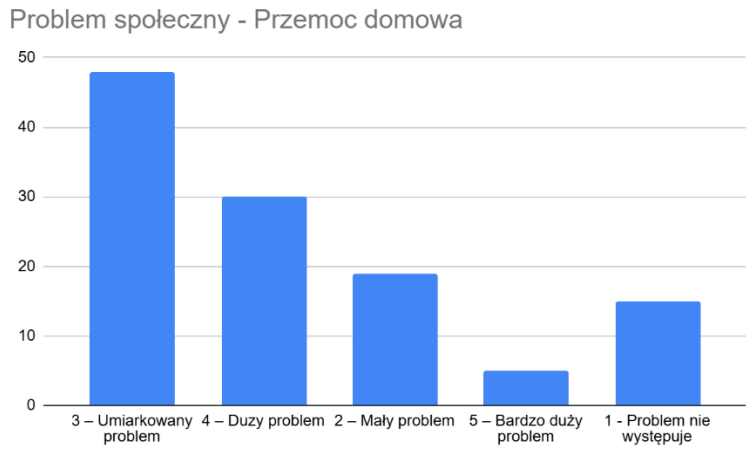

Wykres 14.10. Problem społeczny – przemoc rówieśnicza

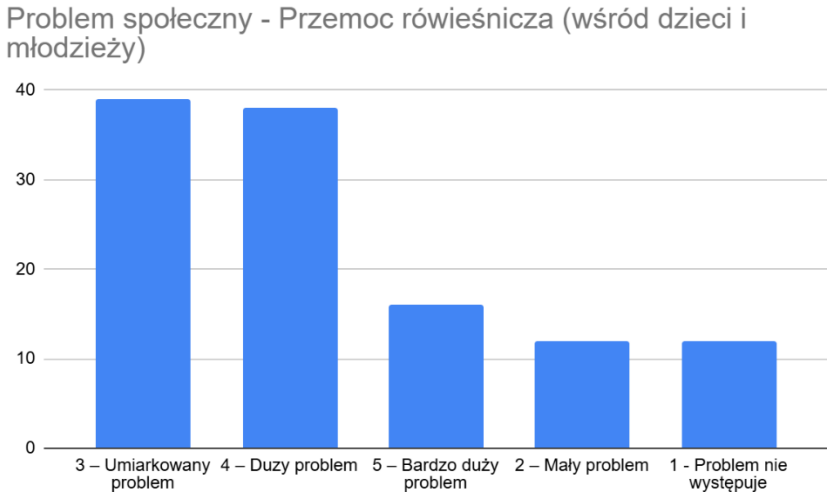

Wykres 14.11. Problem społeczny – problemy opiekuńczo-wychowawcze

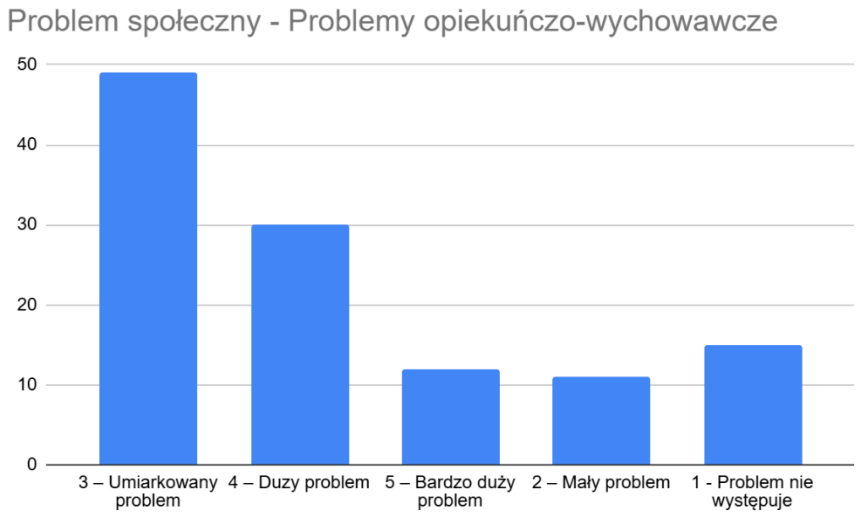

Wykres 14.15. Problem społeczny – niepełnosprawność lub długotrwała choroba

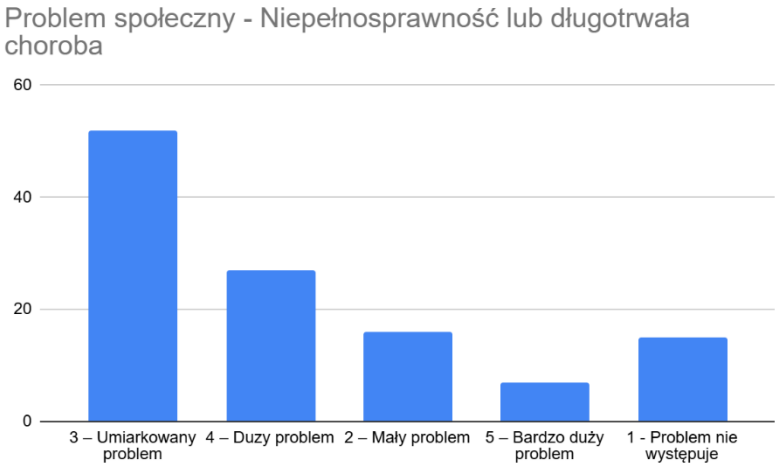

Wykres 14.16. Problem społeczny – choroby i kryzysy psychiczne

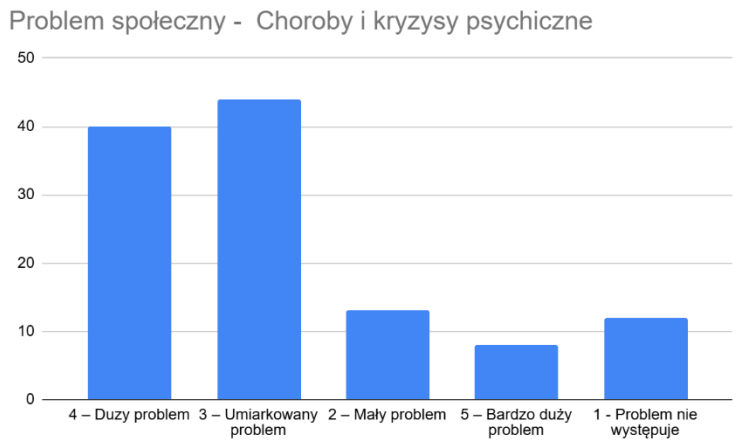

Wykres 14.17. Problem społeczny – problemy osób starszych

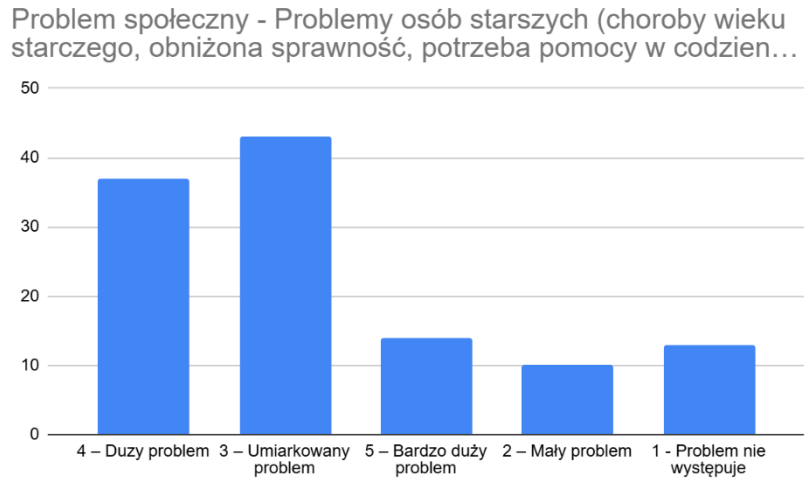

Wykres 14.18. Problem społeczny – ograniczony dostęp do publicznej ochrony zdrowia

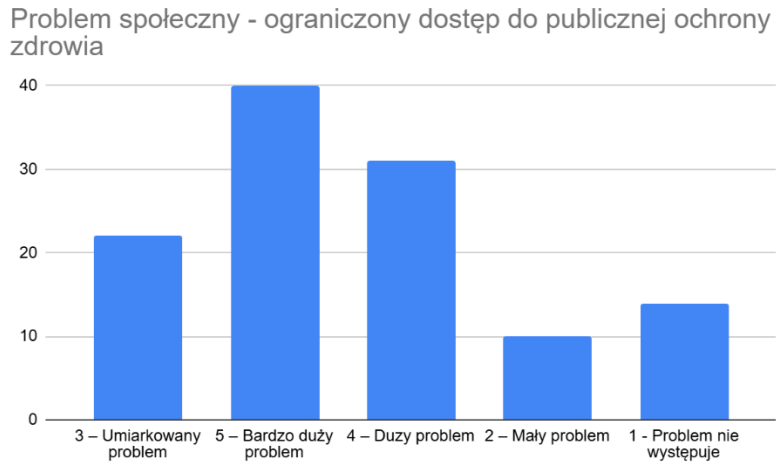

W opinii respondentów skala nasilenia problemów społecznych: uzależnienie od narkotyków, uzależnienia behawioralne, przestępczość, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, ubóstwo, przemoc domowa, niepełnosprawność są na umiarkowanym poziomie. Bezdomność jest oceniana na niskim poziomie. Osoby wypełniające ankietę wskazują, że uzależnienie od alkoholu, przemoc rówieśnicza, trudności opiekuńczo-wychowawcze i problemy osób starszych jako problemy społeczne prezentują dużą skalę. Jako największy problem społeczny respondenci wskazują ograniczony dostęp do publicznej ochrony zdrowia.

Analiza tego pytania wskazuje, że w zakresie usług społecznych należy rozważyć usługi będące odpowiedzią na powyższe problemy.

Analiza kolejnego pytania świadczy również o wysokim poziomie występowania problemów takich jak: ograniczony dostęp do publicznej ochrony zdrowia oraz niepełnosprawność lub długotrwała choroba.

Wykres. 15. Problemy społeczne

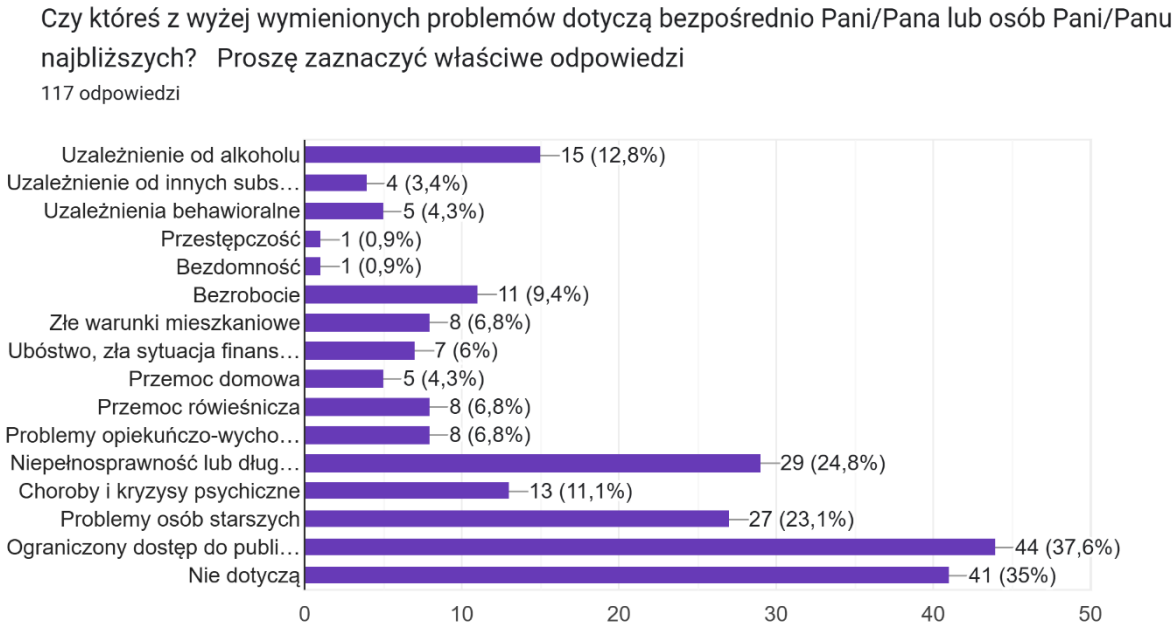

Respondenci w kolejnym pytaniu zostali zapytani czy zauważają inne problemy społeczne.

Wykres 16. Inne istotne problemy społeczne

Respondenci wskazywali następujące inne problemy: brak komunikacji (bus, autobus); Brak szerszej, perspektywicznej oferty skierowanej do młodych ludzi (w rym atrakcyjnych miejsc pracy); brak kompetencji wychowawczych rodziców, problemy wychowawcze od najmłodszych lat, brak zasad i norm społecznych; brak dostępu do specjalistów.

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na usługi społeczne dla rodzin.

Wykres 17.1. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla rodzin.

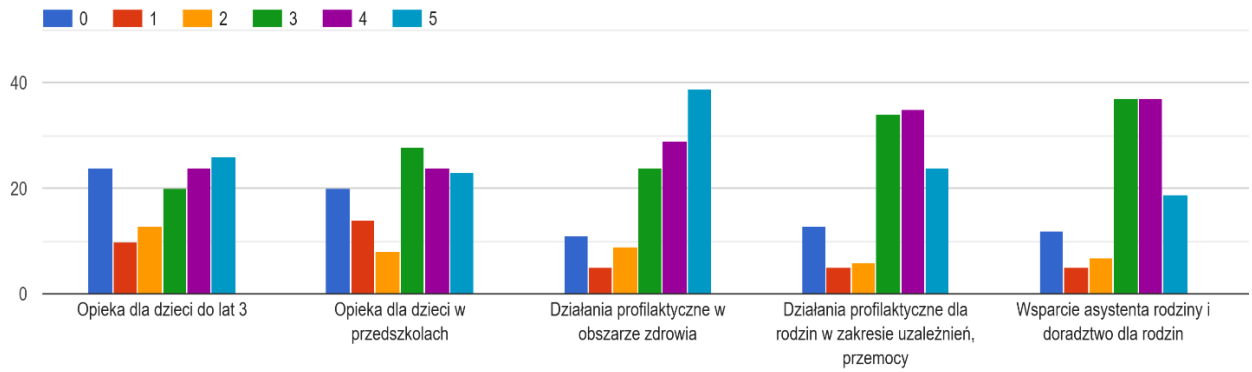

Wykres 17.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla rodzin

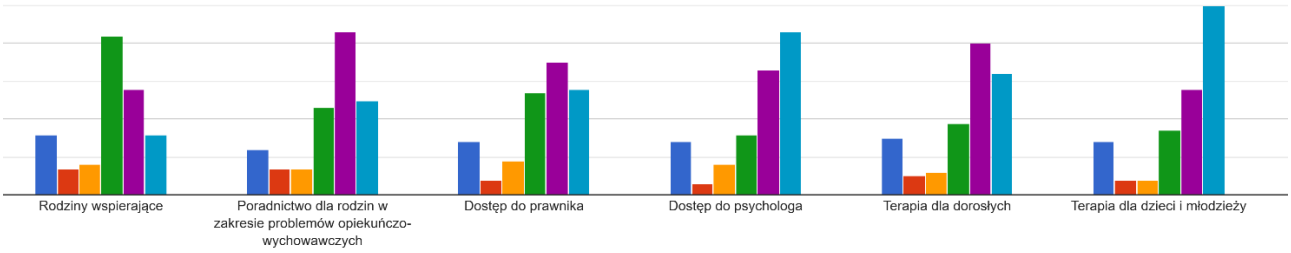

Wykres 17.3. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla rodzin

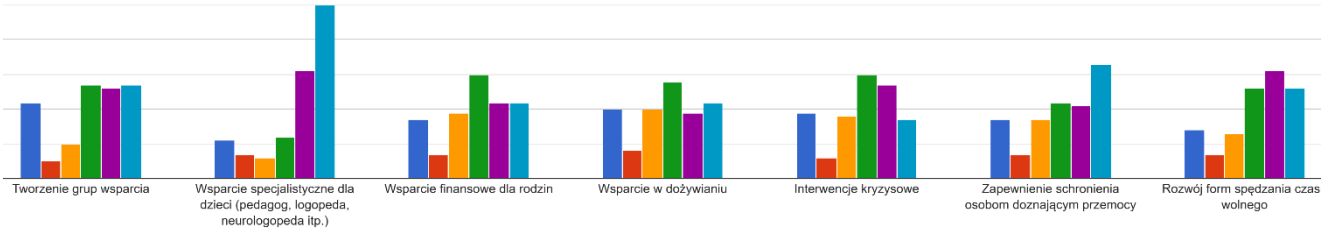

Analiza powyższego pytania wskazuje, że największe zapotrzebowanie jest w zakresie: działań profilaktycznych w obszarze zdrowia; działań profilaktycznych dotyczących uzależnień; wspierania i doradztwa dla rodzin; dostępu do psychologa; terapii dzieci i młodzieży oraz wsparcia specjalistycznego dla dzieci (pedagog, logopeda, neurologopeda).

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na usługi społeczne dla młodzieży.

Wykres 18.1. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla młodzieży

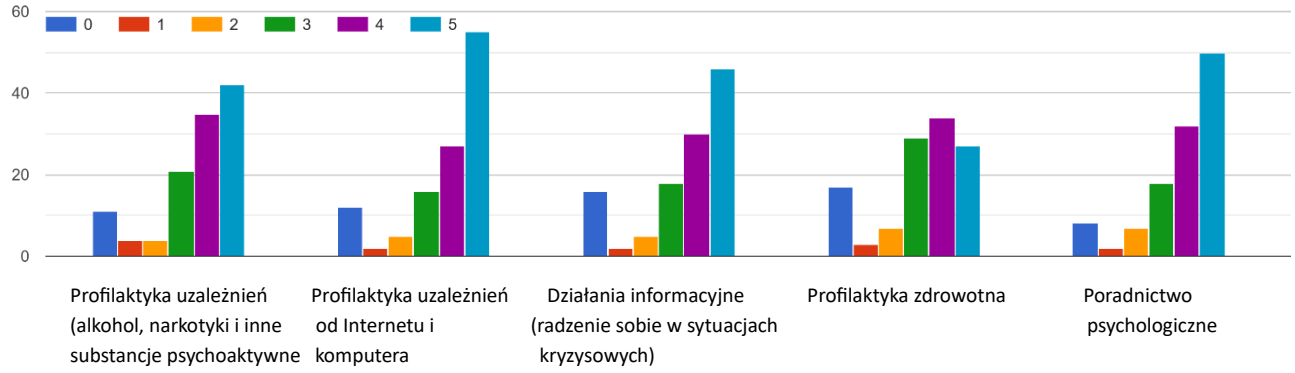

Wykres 18.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla młodzieży

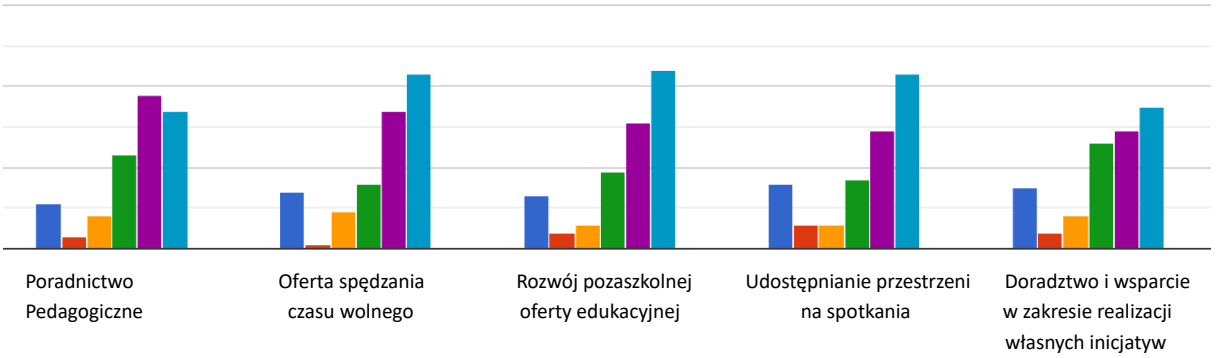

Analiza powyższego pytania wskazuje, że największe zapotrzebowanie jest w zakresie: profilaktyki uzależnień od Internetu i komputera; działań informacyjnych (w przypadku sytuacji kryzysowych); poradnictwa psychologicznego; oferty spędzania czasu wolnego oraz udostępniania przestrzeni na spotkania.

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na usługi społeczne dla osób starszych.

Wykres 19.1. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób starszych

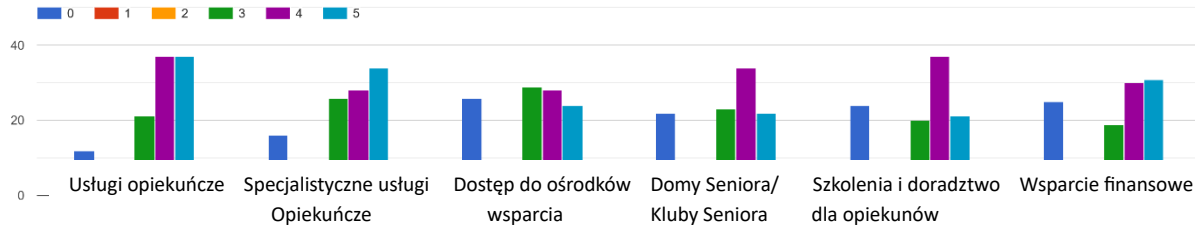

Wykres 19.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób starszych

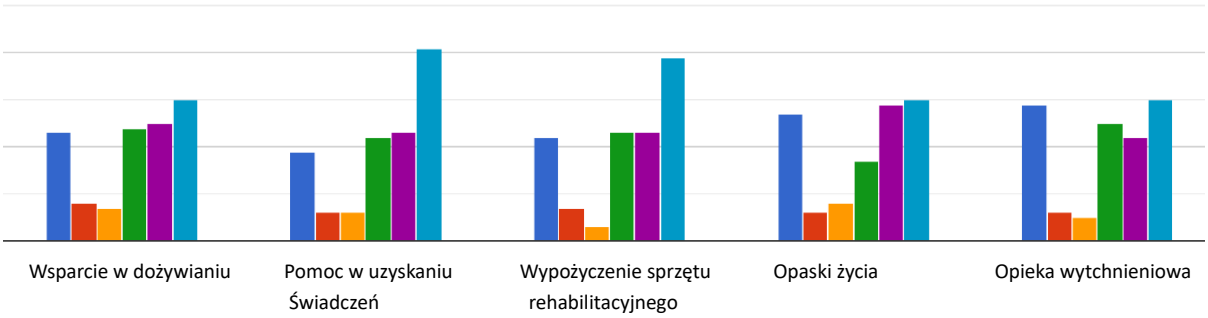

Wykres 19.3. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób starszych

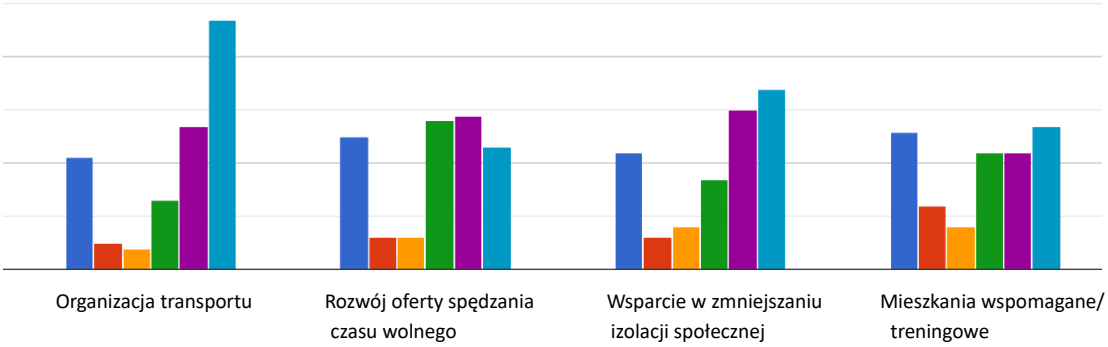

Analiza powyższego pytania wskazuje, że największe zapotrzebowanie jest w zakresie: usług opiekuńczych; szkolenia i doradztwa dla opiekunów; pomocy uzyskaniu świadczeń; wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego oraz organizacji transportu.

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami.

Wykres 20.1. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami

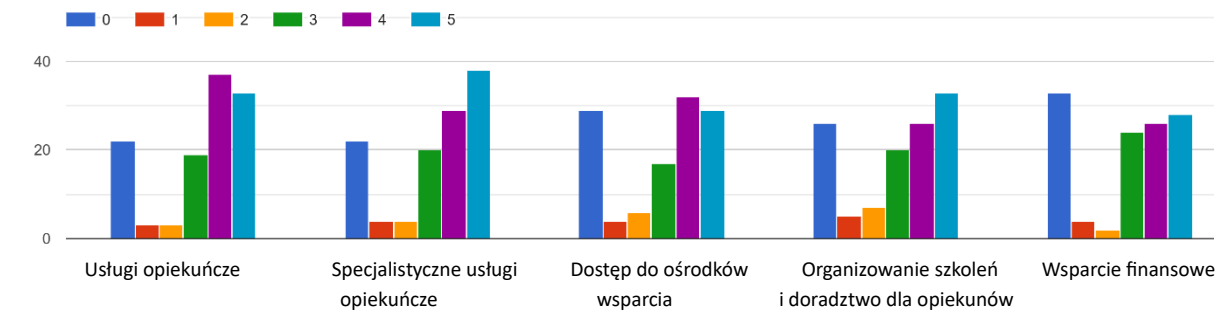

Wykres 20.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami

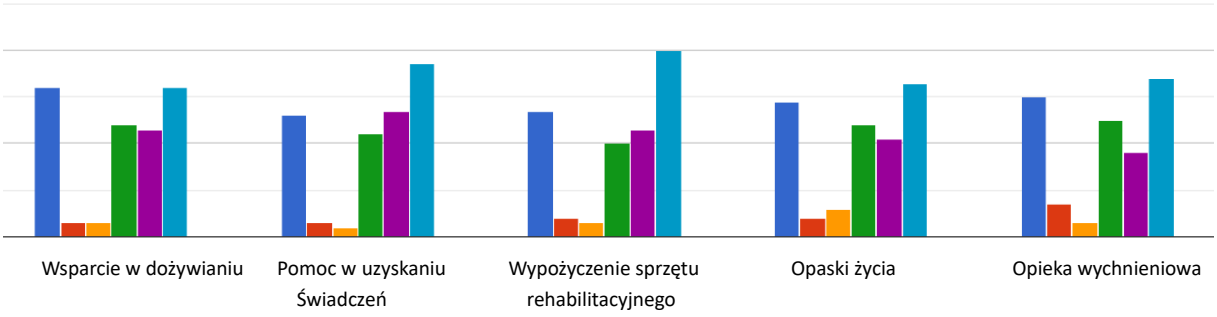

Wykres 20.3. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami

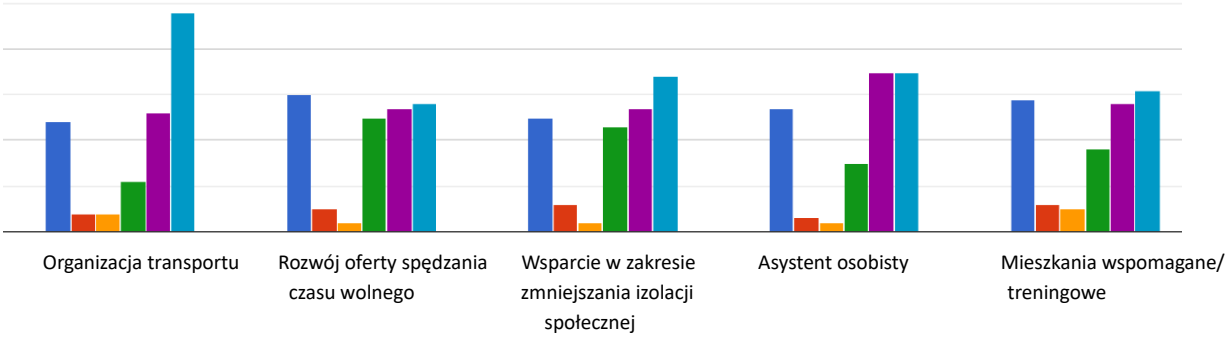

Analiza powyższego pytania wskazuje, że największe zapotrzebowanie jest w zakresie: specjalistycznych usług opiekuńczych; szkolenia i doradztwa dla opiekunów; pomocy uzyskaniu świadczeń; wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego oraz organizacji transportu.

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na usługi społeczne dla osób w kryzysie psychicznym.

Wykres 21.1. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie psychicznym

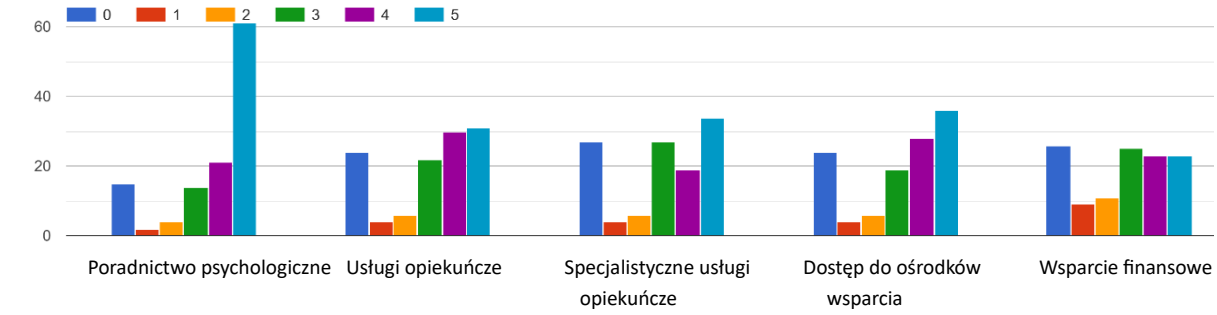

Wykres 21.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie psychicznym

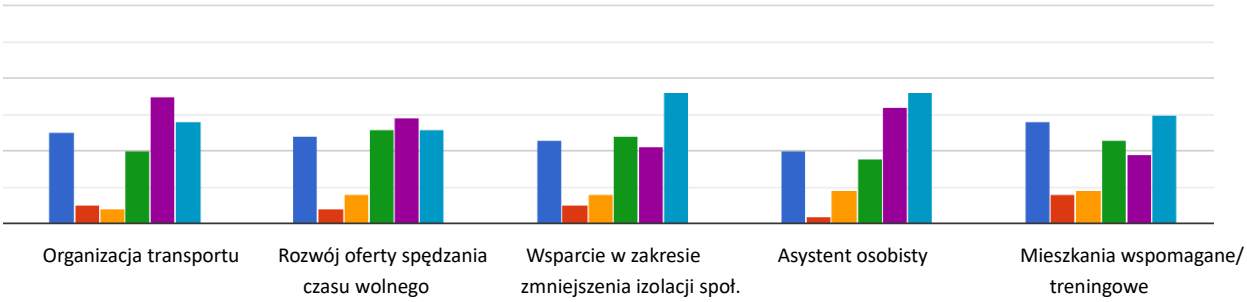

Analiza powyższego pytania wskazuje, że największe zapotrzebowanie jest w zakresie: poradnictwa psychologicznego, organizacji transportu oraz wsparcia w zmniejszaniu izolacji społecznej.

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na usługi społeczne dla osób w kryzysie bezdomności.

Wykres 22.1. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności

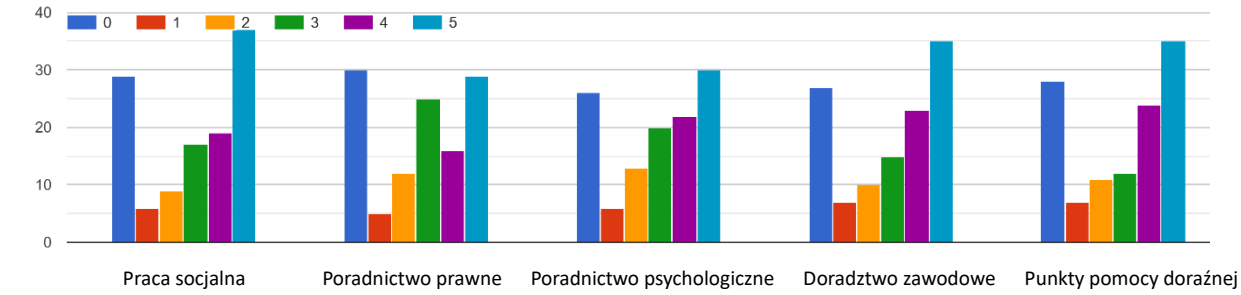

Wykres 22.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności

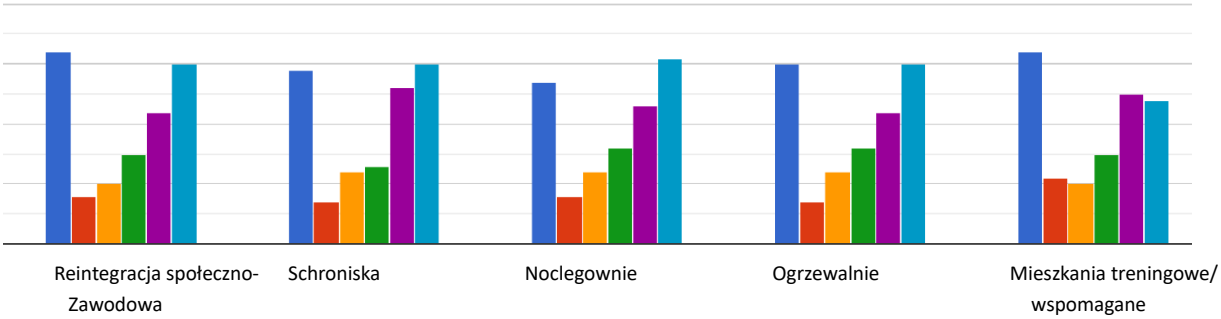

Analiza powyższego pytania wskazuje, że największe zapotrzebowanie jest w zakresie: pracy socjalnej, doradztwa zawodowego oraz punktów pomocy doraźnej.

Zapytano również respondentów o możliwość wsparcia wobec innych osób w sytuacji kryzysowej oraz możliwości pomocy innych.

Wykres 23. Udzielanie wsparcia innym

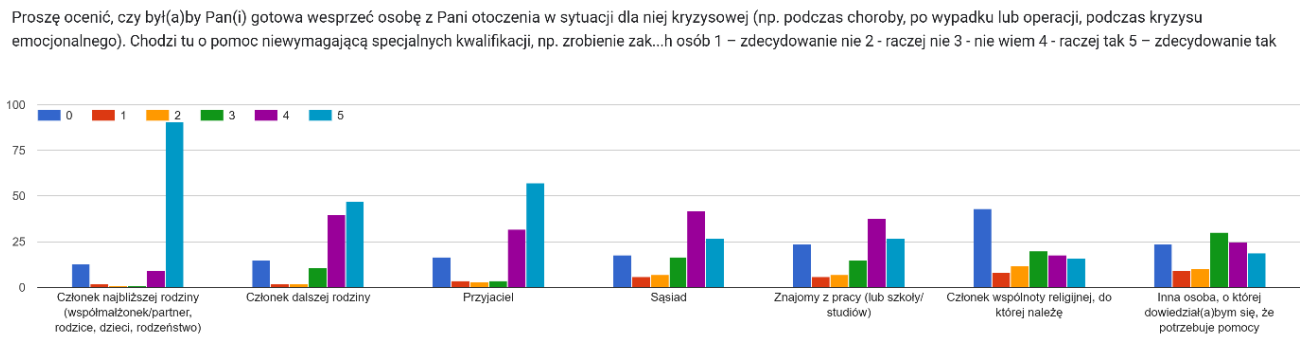

Wykres 24. Możliwość pomocy

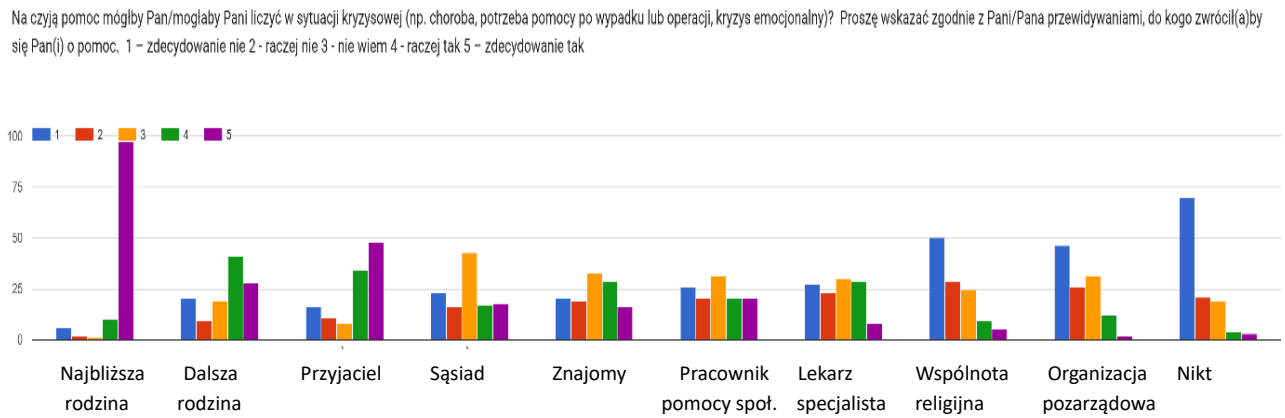

Analizując odpowiedzi na powyższe pytania należy zauważyć, że zarówno otrzymywanie pomocy jak i jej kierowanie jest skorelowane z więzami rodzinnymi. W kontekście usług społecznych należy te odpowiedzi rozpatrywać pod kątem możliwości wsparcia dla osób samotnych, z najbliższego sąsiedztwa i budowania wspólnoty oraz animacji społeczności lokalnej.

4. WNIOSKI Z BADAŃ I REKOMENDACJE

Badania przeprowadzone w ramach Diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych wskazują na pewne tendencje, zjawiska i procesy, które mogą mieć istotny wpływ na realizację usług społecznych.

1. Położenie gminy, odległości pomiędzy miejscowościami w gminie oraz zasięg wykluczenia komunikacyjnego stanowią czynniki utrudniające realizację usług społecznych. Ma to znaczenie w szczególności w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, a także dzieci i młodzieży.

REKOMENDACJA Organizacja usług społecznych będzie wymagała umiejscowienia usług jak najbliżej miejsca zamieszkania odbiorców lub będzie warunkowana dowozem uczestników na miejsca ich realizacji (usługi w miejscu zamieszkania, usługi w sołectwach, dowóz/transport, usługi mobilne, mobilne kluby seniora).

2. Społeczeństwo Gminy Skwierzyna ma charakter społeczeństwa starzejącego się. Liczba mieszkańców wykazuje tendencję malejącą. W najbliższych latach w strukturze społecznej gminy będzie przybywać osób starszych z jednoczesnym odpływem ludzi młodych. Nie bez znaczenia są tu zmiany w strukturze rodzin, które coraz rzadziej mają charakter wielopokoleniowy, częściej natomiast rozpraszają się, pozostawiając osoby starsze bez odpowiedniego wsparcia.

REKOMENDACJA W najbliższych latach należy prognozować zwiększenie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, asystenckie, wytchnieniowe, a także inne rodzaje wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na osoby samotne, mieszkające w miejscach oddalonych od miasta, a także na dorosłe osoby z niepełnosprawnościami, które po śmierci rodziców - ich dotychczasowych opiekunów, mogą pozostać bez wsparcia. Z uwagi na odpływ ludzi młodych, należy skierować działania również w stronę rodzin oraz dzieci i młodzieży, aby zapewnić im dostęp „na miejscu" do usług społecznych, odpowiadających na ich potrzeby.

3. Ważnym aspektem dla mieszkańców gminy jest zdrowie. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej. Społeczeństwo starzejące się boryka się z problemami zdrowotnymi wynikającymi ze starszego i podeszłego wieku. Znaczenie ma również prowadzony tryb życia, w tym zła dieta, mała aktywność fizyczna oraz nałogi. Wśród osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami problemy zdrowotne oraz dostępność usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych stanowią ważna kwestię.

REKOMENDACJA: W zakresie realizowanych usług społecznych należy uwzględnić działania w obszarze promocji i ochrony zdrowia. Ważna jest szeroko rozumiana profilaktyka - od kształtowania świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowia.

4. Badania wskazują potrzebę zwiększania dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji.

REKOMENDACJA: Planując usługi należy wziąć pod uwagę usługi dedykowane dla tej grupy docelowej w szczególności usługi asystenckie, opiekuńcze, wytchnieniowej, w tym: - tworzenie i funkcjonowanie miejsc pobytu stałego i okresowego w mieszkaniach treningowych i wspomaganych, - inicjowanie i organizowanie działań służących aktywności edukacyjnej, rekreacyjnej i fizycznej osób starszych, poprzez m.in. animację lokalną, projekty i przedsięwzięcia aktywizujące oraz edukacyjne, rozwój dziennych domów pomocy (np. w formie usługi w miejscowościach wiejskich), - uruchomienie i prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, - działania na rzecz zapewnienia i zwiększania dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjnej gminnych instytucji publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

5. Wskazywane w ankiecie potrzeby dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym polegające na organizacji miejsca spotkań dla młodzieży oraz zajęć rozwijających dla najmłodszych dzieci oraz organizacji form spędzania wolnego czasu, szerszy dostęp do wsparcia specjalistycznego dla dzieci, młodzieży oraz wsparcie dla rodziców w trudnościach w zakresie spraw opiekuńczo-wychowawczych

REKOMENDACJA: Organizacja form spędzania wolnego czasu, zajęć specjalistycznych, kursów i szkoleń, w oparciu o bazę lokalową m.in. świetlic wiejskich oraz w porozumieniu

z organizacjami pozarządowymi oraz w oparciu m.in. o wolontariat. Organizacja dostępu do specjalistów: psychologa, psychiatry, logopedy itp.

6. Poziom aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców gminy należy podnosić Na uwagę zasługuje oddolna aktywność mieszkańców, wyrażająca się m.in. w funkcjonowaniu kół gospodyń wiejskich, aczkolwiek aktywność ta wymaga wsparcia, podobnie jak wzmocnienie integracji społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólne dobro.

REKOMENDACJA: Aktywność i integracja jest bardzo ważnym aspektem funkcjonowania społeczności lokalnej, szczególnie w wymiarze wrażliwości społecznej, samopomocy i potencjału wspólnoty do diagnozowania i rozwiązywania problemów jej członków. Z tego względu rozwój usług społecznych wymaga działań ukierunkowanych na wzmocnienie aktywności i integracji społecznej oraz wyłanianie i wsparcie lokalnych liderów. Istotną rolę w tym zakresie będzie pełnił organizator społeczności lokalnej.

7. Na terenie gminy formalnie funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych. Nie są one jednak, w większości, przygotowane do profesjonalnej realizacji usług społecznych, głównie z tego względu, że ich działalność opiera się na osobach liderów; jest ograniczona terytorialnie lub czasowo, bądź nie dysponują kadrą o określonych kwalifikacjach i doświadczeniu.

REKOMENDACJA: Udział organizacji pozarządowych w lokalnym rynku usług społecznych będzie wymagał przygotowania potencjalnych realizatorów do ich świadczenia. Istotne w tym zakresie będzie wsparcie doradcze i szkoleniowe, w tym w kwestiach finansowo-księgowych, formalno¬prawnych i organizacyjnych funkcjonowania organizacji, a także kompetencji i kwalifikacji ich członków potrzebnych do świadczenia określonych usług. Ważna jest także komunikacja z kadrą CUS oraz wzajemna wymiana informacji i doświadczeń. Zaleca się wsparcie organizacji pozarządowych i wzajemne ich sieciowanie.

8. Rozwój usług społecznych w Gminie Skwierzyna będzie wymagał zaangażowania asystentów osoby z niepełnosprawnpściami, opiekunów, animatorów, asystentów rodziny itp. Lokalny rynek pracy wykazuje niedobór osób spełniających wymagania do wykonywania wskazanych wyżej zawodów, a więc liczba potencjalnych zleceniobiorców i realizatorów usług społecznych może okazać się niewystarczająca w stosunku do potrzeb.

REKOMENDACJA: W przypadku organizacji lub zlecania określonych usług społecznych należy mieć na uwadze precyzyjne określenie kwalifikacji i doświadczenia, wymaganych od kadry, która będzie je bezpośrednio realizować. Warto również uwzględnić szkolenia dla mieszkańców i członków organizacji w obszarach realizowanych usług, które pozwolą zwiększyć potencjał lokalnej społeczności w tym zakresie, a jednocześnie przeciwdziałać bezrobociu i bierności zawodowej wśród mieszkańców.

9. Analiza badań wskazuje na potrzebę wsparcia opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz wsparcie w zakresie uzyskania pomocy.

REKOMEDACJA: Jak najdłuższe pozostanie osób starszych w środowisku (deinstytucjonalizacja usług) jest bardzo ważna. Konieczne jest wsparcie dla opiekunów z najbliższego otoczenia m. in. środowiska rodzinnego w zakresie opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami. Warto wprowadzić szkolenia dla opiekunów oraz stworzyć możliwość uzyskania informacji na temat usług. Istotną rolę w tym zakresie będzie pełnił koordynator indywidualnych planów usług społecznych.

W świetle przeprowadzonej diagnozy znaczenie mają również kwestie odnoszące się bezpośrednio do utworzenia Centrum Usług Społecznych, ukierunkowanego na zapewnienie powszechności i wysokiej jakości usług społecznych. Kluczowa jest tu rola organizatora społeczności lokalnej, który będzie odpowiedzialny za współpracę z usługodawcami i lokalnymi liderami. Istotna jest również komunikacja, wzajemna wymiana informacji i doświadczeń w zakresie potrzeb oraz realizowanych usług społecznych.

SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW

WYKRESY

Wykres 1. Wiek respondentów……7

Wykres 2. Płeć respondentów ……7

Wykres 3. Status zawodowy respondentów ……7

Wykres 4. Zmiany liczby ludności w Gminie Skwierzyna w latach 2013-2023 ……12

Wykres 5. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Skwierzyna ……13

Wykres 6. Ludność Gminy Skwierzyna według grup wieku w latach 2019-2023……14

Wykres 7. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej ……20

Wykres 8. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych ……23

Wykres 9. Terapia uzależnień od alkoholu ……24

Wykres 10. Terapia uzależnień – przeciwdziałanie narkomanii ……25

Wykres 11. Porady psychologa ……25

Wykres 12. Liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej ……26

Wykres 13. Wydatki gminy związane z pieczą zastępczą ……26

Wykresy 14.1 – 14.18. Problemy społeczne – poszczególne rodzaje ……28-32

Wykres 15. Problemy społeczne ……33

Wykresy 16 Inne istotne problemy społeczne ……34

Wykresy 17.1 – 17.3 Potrzeby w zakresie usług społecznych dla rodzin ……34-35

Wykresy 18.1 – 18.2 Potrzeby w zakresie usług społecznych dla młodzieży ……35-36

Wykresy 19.1 – 19.3 Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób starszych ……36-37

Wykresy 20.1 – 20.3 Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami ……38

Wykresy 21.1 – 21.2 Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie psychicznym ……39

Wykresy 22.1 – 22.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności

……40

Wykres 23. Udzielanie wsparcia innym ……..40

Wykres 24. Możliwość pomocy ……..41

TABELE

Tabela 1. Ruch ludności w Gminie Skwierzyna w latach 2019-2023 ……12

Tabela 2. Jednostki organizacyjne gminy ……..15

Tabela 3. Spółki z udziałem gminy ……..17

Tabela 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych ……..21

Tabela 5. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci ……..21

Tabela 6. Powody udzielania pomocy rodzinom ……22

Tabela 7. Liczba procedur „Niebieskie Karty” ……24

RYSUNKI

Rysunek 1. Gmina Skwierzyna ……9